Min Lefwernes Beskrifning.

författad år 1791

Pehr Hörberg.

Självporträtt vid staffliet. Teckning 1807. Växjö fornsal

MIN LEFWERNES BESKRIFNING

FÖRFATTAD ÅR 1791
PEHR HÖRBERG

MED INLEDNING AV BENGT CNATTINGIUS

Andra upplagan utökad med reproduktioner av skisser till altartavlor.

FINSPÅNG, LINKÖPING 1968
RISINGE HEMBYGDSFÖRENING, ÖSTGÖTA KONSTFÖRENING

Av denna bok har utgivits en numrerad upplaga om 150 ex.

NORRKÖPING 1968

L-Offset Tryckeri AB/Isberg & Son KB

INLEDNING

Pehr Hörberg har i alla tider varit föremål för uppskattning både av konstnärer och konstvänner. För den stora allmänheten i många svenska bygder är han konsthistoriens enda namn. De flesta tavlor, som är tillräckligt mörka och bruna, får bära hans namn, och man kan därför säga att han är bäst känd genom de målningar han inte gjort. Mycket av hans popularitet härrör från hans självbiografi, som under 1800-talet utgavs både i bokform och i mångfaldiga bearbetningar samt i småskrifter och tidskriftsartiklar. Hörbergs enkla levnadslopp levandegjorde den gamla sagan om den fattige gossen, som vann prinsessan och halva kungariket, eller dess moderna motsvarighet i form av amerikansk film med dess enfaldiga tro på the happy end.

I denna självbiografi, som nu åter skall bli allmän egendom, möter oss ett porträtt av konstnären, som verkar alltigenom riktigt. Dess sanning bestyrkes av både Atterbom, som i sin ungdom träffade honom, och av flera självporträtt. Porträttet har inga påfallande yttre drag: under en yta av enkelt rättfram och naturlig värdighet skymtar en karaktär med livlig vetgirighet, intellektuell klarhet och energi utan gräns.

Detaljrikt och fängslande, ogenerat och oemotståndligt skildrar han i levernesbeskrivningen sin fattiga barndoms- och ungdomstid i Småland, sina

framgångsrika och målmedvetna studier i Stockholm och sedan sin arbetsfyllda vardag på Olstorp i Risinge. Betydelsefulla händelser saknas inte, men dramatiska moment finns inte i berättelsen. När den avbrytes, var konstnären femtio år; ännu ett par årtionden fick han verka. Det kan tilläggas, att även yttre utmärkelser kom honom till del såsom medlemskap i konstakademien och en pension av kronprinsen Karl Johan under de fyra sista åren, då han bodde på undantag hos yngre sonen på Falla i Hällestad.

Han avsomnade stilla 1816 och begrovs på Risinge gamla kyrkogård, vid den kyrka, som han velat ersätta med ett klassicistiskt tempel i tidens andefattiga stil, till vilket han själv gjort en stor trämodell och redan målat en altartavla. På graven restes på Onkel Adams initiativ år 1857 en enkel minnesvård.

Här skall endast tilläggas några ord om konstnärens utveckling och hans ställning i konsthistorien.

Tre händelser markerar milstolparna i hans utveckling: hans sammanträffande i tonåren med en bonadsmålare, hans lärotid vid 16 års ålder hos en hantverksmålare i Växjö och hans ankomst till konstakademien år 1783.

Den första av dessa händelser hade föregåtts av

gossens enkla försök att snida i trä och måla med kol och svampar på stubbar eller teckna efter bilderna i almanackan. När Pehr förväntansfull och otålig stod inför bonadsmålaren Jacob Danielsson i Robbatorp, som året förut försett hans fars rusthållare med en stor bonad (som Hörberg förresten senare kopierade), trodde han sig stå inför sina förväntningars infriande, nämligen att få en riktig konstnärsutbildning. Men sedan Jacob Danielsson sett vad gossen kunde, förklarade han att han inte hade något att lära honom. Han rådde honom i stället att uppsöka en läromästare i Växjö.

Men fattigdomen gjorde detta omöjligt. Först år 1760 kom han i lära hos målarmästare Johan Christian Zschotzscher i Växjö, där han stannade nära fyra år. Utbildningen blev nog en besvikelse, ty mycket mer än enkel hantverksutbildning blev det inte. Och ynglingen, som hade drömt om att redan nu få måla altartavlor. Steget var stort från den primitiva bonadskonsten med sin strängt dekorativa färghållning och sin förenklade och opersonliga formgivning till hantverkskonstens mindre opersonliga men starkt modestilbetonade form och kolorit med rena, starka klanger. Men för Hörberg var steget inte svårt, eftersom han redan överskridit gränserna för allmogemåleriets stilisering. Han hade redan tidigt sökt uppnå ett mera känslobetonat och personligt uttryckssätt. Den hantverkskonst, som han nu lärde sig, hade lånat sin yttre form från de konventionella modestilarna i gam-

mal beprövad härtappning: barock och begynnande rokoko i en förtjusande lantlig blandning.

Den tredje milstolpen nådde han, då han "trött och ömfotad, med påsen på ryggen och sina målningar hoprullade under armen" en sommardag år 1783 steg uppför trapporna till Kongl. Målare- och Bildhuggarakademien i Stockholm. Nu äntligen stod han inför sina drömmars mål! Barlasten från allmoge- och hantverkskonsten kunde kastas; han skulle bli en fri konstnär, som skulle skapa i takt med härskande stilriktningar. På en teckning har han återgivit sig själv sittande i akademiens stora sal, där han ritar av antika skulpturer (bild å sid. 61).

Ett sällsamt möte mellan Hellas rika skönhetsvärld och nordisk karghet. Fastän de finlemmade grekiska gudarna bara blev klunsiga smålänningar i hans teckningar, upplevde han hänförelsens stora ögonblick — gudomligt, skulle Atterbom ha kallat det. Precis som på teckningen bestod hans studier vid akademien först och främst av teckning efter antika statyer. Ingenting var just då mera modernt i konstundervisningen än antiken. Man var oefterhärmlig, när man härmade antiken, hade Winckelmann sagt. Men Hörberg kopierade också målningar och skulpturer från senare tid. För första gången åtnjöt han dessutom planmässig undervisning.

På Hörbergs efterlämnade studiematerial kan man följa utvecklingen från otympligt kantig eller odeciderad form till en mjuk, böljande teck-

ning, som senare också får mera fasthet och formgivande karaktär. Med andra ord: han börjar bli skolad i tidens eget konstnärliga språk, rokokon. Det var den gamle Pilo, som ledde honom på denna väg, och vid dennes sida Olof Tempelman. Men redan under tredje studieåret är han omskolad, och man kan spåra drag av den nya stilen, nyklassicismen. I koloristiskt hänseende betyder det att de smältande, ljusa och fint brutna färgtoner, som han förut använt, gärna kombinerade med ett effektfullt ljusdunkel à la Rembrandt och Pilo, nu får vika för hårdare kontraster och tyngre färger. Heltonen blir mörkare, brunare och varmare, vilket särskilt utmärker hans verk efter omkring 1790. När han 1787 återvänder hem är han en annan målare. Han för med sig ett väldigt bagage av gammal och ny konst och med rika lärdomar av akademisk tradition.

Bondemålaren har bytt skinn. Med förundransvärd snabbhet skedde ombytet. Snart är Hörberg en stilkonstnär av rang. Men de mest personliga dragen i hans konst, nämligen den rustika tonen, den naiva uppfattningen, den enkla formstiliseringen och den dekorativa färghållningen med huvudklanger av de enkla grundfärgerna, går inte helt förlorade. När han inte lyckas finna rätta uttrycksmedel eller inte vågar sig på en stor och invecklad komposition, lånar han ogenerat av äldre konst, från antiken, renässansen, barocken och från samtida målare. Nu var visserligen sådana lån

ingalunda främmande för hans generation. Louis Masreliez erinrar om Hörberg i detta och även i en strävan efter patetiska och känslomättade uttryck. Jean Louis Desprez lånar också ogenerat från antiken, liksom Hörbergs gynnare, den store Sergel. De manieristiska tendenserna hos Hörberg och dessa tre svenska konstnärer erbjuder förresten märkliga likheter med många av den klassicerande riktningens mästare i europeisk konst vid seklets mitt. Man spårar ett livligt intresse för bl. a. italiensk senrenässanskonst hos Marco Ricci och Pompeo Batoni, i Tyskland hos Rafael Mengs och i England hos den eklektiske eftersägaren Gave Hamilton. Denna manierism, som inte tillräckligt tydligt klarlagts i konsthistorien, hade sin orsak i en rotlöshet, som följde med förlusten av en akademisk konsttradition. Den hade löpt linan ut och stod inte längre i någon riktig relation till sin tid. Därav det abstrakta framställningssättet. Hörberg var däremot inte rotlös, men hans rötter sträckte sig ned till ett helt annat skikt, folkkonsten.

Inom den klassicerande riktningen fanns också en strävan efter uttryck för koncentrerad lidelsefullhet. Även Pehr Hörberg gör det i sina altartavlor, där figurerna blir bärare av starka affekter. När han inte förmår ge psykiskt varierade uttryck i deras ansikten, måste han överdriva deras rörelser, som emellertid lätt blir stereotypa. De rör sig inte efter sin egen inneboende betydelse utan efter kompositionens tvång och som bärare av patetiska

känslor. Hörberg befann sig tydligen i Elias Martins närhet och var inte främmande för dyrkan av den vid denna tid så moderna engelska Melancholy, fastän han inte visste vad det var.

Men han förmådde inte helt dölja sin lantliga härkomst. Särskilt i femtioårsåldern, när han levat en tid utan den livgivande kontakten med huvudstadens konstskapande, blir återfallen i bondekonstens uttryckssätt vanligare. Han följde tydligen minsta motståndets lag. Hans enkla ursprung röjer sig mindre i lån av äldre mästares formskapelser än i figurernas stereotypisering och upprepning, ibland flera gånger i samma målning och i en schablonmässig repetition av själva kompositionsschemat. Hörberg hör inte till de målare, som till varje pris skall låta konstverket bli ett temperamentsutbrott; även i sin återhållsamhet och objektivitet står han kvar på bondemålarens eller hantverksmålarens stadium.

Allmoge- och hantverkskonst får givetvis inte fattas som lägre konstarter. De betecknar ett konstskapande på olika etnologiska eller sociala plan, men behöver inte betyda en kvalitetsgradering ur estetisk synvinkel. I våra dagar, då en stor del av konstverksamheten består av geometri och algebra, har vi fått lära oss iaktta stor försiktighet vid bedömningen av det konstnärliga skapandet med hänsyn till en personlig uttrycksvilja.

Hörbergs skuld till primitiv konst bestod inte bara i sådana omedvetna återfall, som nyss omta-

lats. Traditionen från den primitiva konsten är i flera avseenden den bästa delen i hans stil. Man igenkänner dessa drag som signaturmelodier, som alltid tjusar när de kommer igen. Den slutna, förenklande och sammanfattande form, som återfinnes i hans bästa verk, är ett betydelsefullt arv från allmoge- och hantverkskonsten med sin slutgiltigt gestaltade formvärld, som sedan kan reproduceras. De uttrycksskapande funktionerna — mest yttre, alltså utan ansiktets själiska medverkan — erinrar både om gotiken och om modern expressionism. Hörberg är därför lätt att förstå av vår tids människor. Det är ingen tillfällighet, att Hörbergs gripande porträtt av professor J. H. Lidén på sjuklägret, varav ett exemplar fanns i Rolf De Marées samling i Paris, blev föremål för förtjust beundran av Matisse, Picasso och framför allt André Derain.

Allra bäst kan man följa Hörberg i de altartavlor, som han i stort antal — inte långt från hundra — för billigt pris levererade till kyrkorna. Många är omsorgsfullt studerade konstverk (Hedvig i Norrköping, Tåby, Västerlösa, S:t Lars, Husby i Södermanland, Virestad, Gryt, Svenarum, Risinge, Stigtomta m. fl.), som lånar barockstilens ljuseffekter och ganska emfatiska framställningssätt. Men de bibliska berättelserna återges i regel åskådligt, lättfattligt, bibeltroget och i evangelisk anda. Hörbergs fromhet tar man inte fel på, och hans naivitet förbinder sig med hans religiösa in-

tresse på ett oefterhärmligt sätt. Han äger dessutom förmågan att kombinera skicklig regi i grupperingen av bildens delar med sagoberättarens omedvetna förmåga att samla berättelsen kring det fruktbara momentet. Här möter oss en dualism i hans väsen: den bondska enkelheten förenad med naiv berättartalang och gammaldags karolinsk fromhet i motsats till bilduppbyggnadens komplikation och drag av upplysningstidens deism och förståndskultur.

Som ett tredje moment i hans bildning kommer förromantiken. Av alla överraskningar Hörberg bereder oss, är hans egenskap av förebådare till nyromantiken den mest förvånande. Trots bristen på djupare bildning, nödtorftigt reparerad medelst flitig men tyvärr planlös läsning, står han plötsligt mitt i utvecklingens centrum och har placerat sig i kulturbärarnas avantgarde. Tack vare sin receptiva begåvning assimilerar han så snabbt, att han i några fall står som en nydanare.

Han kastar sig med iver över isländska sagor och fyller volym efter volym med hemmagjorda små laverade illustrationer, som i tjusande naivitet söker sin like. Där hans kunskaper om forntiden brister — det gör de nästan överallt — ersättes de med inspiration och med realistiska iakttagelser av sin samtids allmogeliv — ett sätt att återge forntiden, som djärvt föregrep en senare tids vetenskapliga syn på detta problem. Eller han återger på ett drastiskt sätt nordiska folksagor och folktrons ge-

stalter. Mitt under förståndsodlingens högkonjunktur upplevs här det övernaturliga med oemotståndlig makt. Som folklivsmålare är han också en av de första av verklig betydelse. Några av hans målningar av detta slag är verkliga fyndgruvor för folklivsforskaren. Här är Hörberg realist av gammalt beprövat slag: han är med och delar arvet från holländskt och flamländskt bondemåleri. Mera romantiska är hans många frimurarscener. Här var han väl inte uppfinnaren — tidens stora hemlighetsmakare och skattgrävare tycks ha levererat idéerna. Även i denna konstart, som står skräckbilden nära, var han fullt modern. I Sverige stod han alldeles ensam, men i utländsk konst har han många bröder såsom Tiepolo, Füssli, Piranesi, Blake, Canova, för att inte tala om Goya. Hörberg och Goya var årsbarn . . .

Omedveten om sin ställning var han sålunda på sitt sätt delaktig i en kulturkris, som började med rokokons slutskede och som inte ändade med franska revolutionen utan fyller nästan hela 1800-talet.

Men egentligen är Pehr Hörberg alltför levande för att obduceras och infångas i konstvetenskapens fållor. Hans naturvuxna geni njutes bäst när det får vara kvar i frihet.

Hans vacklande hållning mellan primitiv konst och högreståndskonst kan ibland förrycka bilden av ett homogent konstnärskap. Var han därför en vilsegången? Hans instrument var ibland defekt, men han har hört en himmelsk melodi.

*

Originalet till den självbiografi, som nu överlämnas till allmänheten, förvaras i Linköpings stiftsbibliotek, dit det skänktes av Hörbergs vän och gynnare, professor Johan Henrik Lidén i Norrköping. Efter konstnärens död gjordes P. D. A. Atterbom uppmärksam på denna handskrift genom sin vän, prosten Nils Mobeck i Kvillinge, som också hörde till Hörbergs många vänner. År 1817 utgavs manuskriptet under titeln *Målaren Pehr Hörbergs / Lefwernes Beskrifning / Författad af Honom sjelf. Med företal och tillägg af Atterbom / Upsala / Zeipel och Palmblad . 1817.* Företalet och tillägget, som är lika långt som självbiografin, innehåller en ordrik framställning av den romantiska konstläran, i vilken Hörberg på ett advokatoriskt sätt inplaceras, samt några personliga minnesbilder. Slutligen följer en svulstig karaktärsteckning, där målaren fått det romantiska geniets gestalt. Denna inledning och avslutning har här uteslutits.

Språket i föreliggande upplaga grundar sig helt på Atterboms något friserade text i utgåvan från 1817, ehuru ett texttroget återgivande kanske kunde ha varit på sin plats. Enligt utgivarens mening har emellertid den Atterbomska texten fått en viss klassisk prägel, och den är dessutom mera lättläst än den knaggliga och ortografiskt svårsmälta originalversionen. Den, som vill ta del av Hörberg i primitiv originaltappning, hänvisas till min utgåva av en annan version av hans självbiografi,

som förvaras i Kungl. Akademien för de fria konsternas arkiv och har tryckts i Hyltén-Cavallius-föreningens årsskrift, Växjö 1927. Hörberg skrev denna självbiografi år 1787 på uppmaning av sin vän och gynnare, Fredrik Samuel Silverstolpe. Med stor förvåning tog denne sedan del av Atterboms utgåva av 1817 — han hade nämligen själv tänkt befordra sin egen version till trycket. Förmodligen måste han även ha känt harm, när han arbetade sig igenom den konstteoretiska framställningen, där hans avlidne vän får spöka som nyromantiker, vilket för klassicisten Silverstolpe måste ha känts synnerligen motbjudande

Ett år efter Atterboms upplaga utgavs på danska en översättning av Hörbergs självbiografi av Christian Molbeck. Han hade haft Silverstolpes Hörbergs-manuskript att gå efter. Två år därefter överflyttades den till tyska under titeln *Leben und Kunst des Schwedischen Malers Peter Hörberg, aus dem dänischen übersetzt von G. Fries* (Kopenhagen 1819). Egendomligt nog utkom samma år en annan tysk upplaga av professor Carl Schildener i Greifswald. Medan denne var sysselsatt med utgivandet efter handskriften i Silverstolpes ägo, som han skrivit av under ett besök i Sverige, hade Atterboms bok utkommit, och senare delen av Hörbergs levernesbeskrivning ändrades i överensstämmelse med föreliggande utgåva.

Sedan dess har i Sverige Atterboms upplaga gällt som huvudkällan för kännedomen om Pehr

Hörbergs liv. Den har emellertid blivit mycket svåråtkomlig och är numera en dyrbar raritet för boksamlare. Av den anledningen har det synts önskvärt att låta ett nytryck få spridning främst som årsskrift till Östgöta Konstförenings medlemmar.

Bengt Cnattingius

Gunstigaste wän!

Nu wille jag upsätta mitt lefwerne, i det, at
jag har lofwat min wälbewågnaste wän-
ne kort beskrifning på min lefwer-
ne. Som jag ej är någon bok-skrif [?] wäl
öfwad uti skrifwande, så wågar jag
mig ider at försöka, om jag med ringa
utwägar och grammater kunde göra denna
beskrifningen begriplig för läsaren, det
wet jag med wisshet at min wän håller
den til goda och den andre gör huru
de wilja.

År 1746 den 31.sta Januari blef jag född
uti Soldats torpet, som är beläget uti Bro-
nnebergs län, Rebo häradet, Wirestad socken
och gården Öfwreöhn. min fader (som ännu
lefwer och är nu omgift och har med senare
hustrun en son Olof widenan, hwilken
nu är wid 6 års ålder,) war Soldaten
Åke Hörberg, han är född uti Skåne år 1723
i Hör socken, hwars efter han Officerare
gaf honom namnet då han år 1742 blef
inskrifwen til Soldat, och tiente sedan
för samma Numer til år 1763. min
moder war Bengta Giss doter, hon war
född år 1715 uti Nedraöhers torp Broakullen ägor [?],
beläget uti Wirestad Socken, ~~wid år 1715~~.
och blef död 1775 uti November.

Originalmanuskriptets första sida.
Linköpings Stiftsbibliotek

Hörbergs Lefwerne.

Wärdaste Wän!

Nu will jag uppfylla mitt löfte, i det, att jag har lofwat min älskwärdaste Wän en kort beskrifning på min lefnad.

Som jag ej är någon boksynt eller öfwad uti skrifwande, så wågar jag mig icke att försöka, om jag med sirliga uttryck och granlåter kunde göra denna beskrifningen behagelig för Läsare; dock wet jag med wisshet, att min Wän håller till godo — och de andra göre huru de wilja.

År 1746 d. 31 Januari blef jag född, i Soldats-Torpet, som är beläget uti Kronobergs Län, Albo härad, Wirestads socken och gården Öfra Ön. Min Fader (som ännu lefwer och är nu omgift, och har med senare hustrun en Son Olof wid namn, hwilken nu är wid 6 års ålder) war Soldaten Åke Hörberg; han är född uti Skåne wid år 1723 i Hör Socken, hwarefter hans Officerare gaf honom namnet, då han år 1742 blef inskrefwen till Soldat, och sedan tjente för samma Nummer tills år 1763. Min Moder war Bengta Gisa-dotter; hon war född wid år 1713 uti Nedra Öns torp Broakullen kalladt, beläget uti Wirestads Socken, och blef död 1773 uti November.

Mina kära Föräldrar låto mig komma till dop uti Wirestads Kyrka, som ligger en mils wäg ifrån min födelse-plats: och i dopet blef jag kallad efter min faders Morfader, Pehr.

Efter mina Föräldrars gjorda berättelser, och isynnerhet min Moders, blef jag efter sex till sju weckors ålder ganska sjuklig, och min öfwerdrifna gråt förorsakade mig bråck, hwilket, Gudi ware låf! har gått bort och läkts innan jag mins; kopporna och kikhostan hade jag öfwerstått innan jag wardt ett år gammal. Kopporna woro swåra och lemnade grofwa ärr efter sig, men gjorde mig dock ingen skada till synen, eller på något annat sätt, om icke jag då förlorade lukten; ty den mins jag mig aldrig ägt.

Här må jag wäl införa en händelse, hwaraf man kan se Guds goda beskydd och warning i menniskors dåraktiga gerningar. Då jag war wid ett halft års ålder, och (som nyss nämdt är) war mycket eländig, gjorde mina Föräldrar sig all möda för att få botemedel för sitt sjuka barn. Ibland flere rådgifware, kom änteligen en wandrande qwinna (om jag mins rätt, skall den sagt sig wara en Lappländska): hon gaf detta rådet, att Fadern skulle med wiggar eller kilar klyfwa stammen på en frisk och wäxande björk, som wore stående norr om boningsstället, och det med så wid öppning, att barnet utan möda kunde tagas deremellan; sedan skulle fadern och modren, en Thorsdags-morgon innan solens uppgång, gå nakna med sitt sjuka barn,

att tre gånger taga det igenom den öppnade stammen, och sedan skulle kilarna tagas ut, så att björken åter kunde wäxa tillsammans; då skulle bråcket och all min sjukdom förswinna i samma mån, som björken läktes. Hwad hände? Öppningen war gjord något i trångaste laget, och kilarna oförsigtigt indrifna; Föräldrarne hade näppeligen fått mig igenom tredje resan, förr än kilarna flögo ut och öppningen tillslöts. Man kan lätt dömma om den häpnad och glädje tillika, som kom öfwer Föräldrarne! Denna händelse berättade ofta min Moder för mig med både nöje och rysning.

Då jag war wid ett och ett halft års ålder, begynte jag kunna gå; men blef strax illa sjuk af rödsoten, och blef så utmattad af andra krämpor tilllika, att jag på tredje årets ålder, måtte så till sägandes lära gå på nyo.

Sedan jag begynte wara wid fem år, lärde mina Föräldrar mig att läsa ABC-boken och annat mera efter åldrens tilltagande, och det så godt de kunde. Min Fader skaffade mig en förskrift, som en af hans kamrater skref åt mig; denne hade, som jag, en swag stil och skrifart; men man kunde icke heller mycket i den wägen begära af en gammal Soldat. Utaf honom har jag mest lärt skrifwa det jag kan; nog (om jag gåfwe mig tid) kunde jag efterapa wackrare stil, men min första läromästares sätt faller mig lättast.

Mina Föräldrars swaga willkor nödgade dem, att tidigt låta mig tjena mitt bröd hos andra. År 1755,

wid wårens början, kom jag i tjenst hos en Soldat wid namn Grönberg, i granskapet, att om sommaren sköta och ha wård om twenne hans barn, som woro en flicka på tredje året och en på första. Det war wäl, om jag i den åldern kunde förtjena blott födan; men min nämnde husbonde gaf mig ett par wantar och en viol, den han wärderade till 24 öre S:mt, såsom lön för min tjenst öfwer sommaren. Följande höst och winter war jag hemma hos Föräldrarna, fick med min Faders hjelp min viol uppsträngad med tagelsträngar, och så begynte jag melera mig i Musiken. Jag gjorde på denna viol så goda framsteg, att min Fader blef uppmuntrad att skaffa mig följande wår en bättre viol med rigtiga strängar, som kostade honom 2 daler S:mt.

År 1756 måste jag emottaga en tjenst öfwer sommaren, hwarwid jag hade mycken ledsnad både det året och alltsedan; ty den sysslan war intet passande till mitt humör. Det war wallgång med fåren och fäboskapen uti gården Låkan i Wirestads Socken, denna tjenst upptog hwarannan wecka om sommaren.

År 1757 war jag wallgosse hela sommaren på Näranshults torp; och hösten derpå gjorde jag med min Fader en resa till fots, att se min Farmoder och min Faders födelse-ort. Det war en resa af fulla tjugu mil, fram och åter.

1758 war der i min födelseort ganska swår tid på spannemål, så att mina Föräldrar nödgades,

Virestads gamla kyrka. "Utsigten från Caielund". Akvarell 1790. Tidigare Direktör och Fru Olof Kullberg-Mayer.

emot sin wilja, twinga mig till att antaga Reserve-Städja för samma Rote och Nummer der min Fader tjente. Detta skedde i slutet af Januari månad. Föräldrarnes afsigt härmed war, att få en tunna ren spannemål till att inblanda agnor och hackelsemjöl med, och på det sättet lifnära sig och sina fyra barn öfver wintren; hwilket ock skedde.

Här kan jag namngifwa mina Syskon:

Min äldsta syster Johanna, är född 1748 uti November månad. Den andra, Inger, född 1751 uti Maj månad. Min broder Bengt, som nu är Organist uti Wirestad (han har, Gudi låf! af naturen ett temmeligen godt mechaniskt geni och idkar åtskilliga handslöjder) är född 1756 den 7 Febr. En halfbroder har jag: den, som i början är nämnd.

Jag går tillbaka med en omständighet. År 1754 om sommaren, en dag då Föräldrarna woro borta och wi syskon helt allena hemma, lekte wi wid brunnen, hwilken war tillbyggd med lock, men derpå en öppning allenast så stor, att ämbaret kunde nedsänkas. Det föll mig in, att spegla mig i det mörka wattnet; och huru jag bar mig till, så slinte händerna mig undan, och huru det hwälfde, blef jag med hasorna hängandes öfwer brunnkars-brädden, med hufwudet neder i brunnen, som war temmeligen djup. Min äldsta syster, som stod mig närmast, skrek och fattade uti mina fötter, jag märker det; den lilla motwigten gjorde, att jag i ifren fick åter tag med händerna och undslapp döden. Till

all lycka tyckte jag det war wäl, att mina syskon ej rätteligen för Mor. kunde berätta förloppet.

År 1758 och 1759 war ingen annan hjelp för mina Föräldrar, om icke wi skolat förgås af hunger, utan jag och min äldsta syster måste följas åt att i orten bedja om almosor, och på sådant sätt hjelpa oss mycken tid fram. Dock likwäl, i så trånga willkor, war jag lyckligare än allmänt mina likar: ty min viol, som följde mig på skuldrorna, rekommenderade mig mycket hos både yngre och äldre.

Sistnämnda år 1759 fick jag änteligen den lyckan uti Maj månad, att lägga bort tiggare-påsen och emottaga en wallhjonstjenst uti Härlunda Socken och gården Knoxhult. Jag förestod min syssla med framgång, samt hade mina trenne husbönders och matmödrars gunst och förtroende, så att jag blef anförtrodd tjensten att förrätta äfwen nästföljande sommar, nemligen 1760: men då war lyckan mig oblidare.

Innan jag nämner mina öden på detta år, så will jag något säga om min hufwudböjelse, min lust för Bildningskonsten. Ty allt hwad som tillhörer den saken, har ifrån mitt barna-minne lekt för mina tankar; men änteligen har Måleriet mest retat min håg, ty sådant tycktes mig kunna lättare och på kortare tid blifwa färdigt.

Utaf det, som först lockade min uppmärksamhet att fästas på nämnda konst, war fordomdags Almanackor, hwaruti fins en sort Gravurer; tillika ett

slags dylika gamla små Catecheser. Jag war utur stånd, att bli ägare till någon slik rar bok: derföre måste jag försöka att sjelf rita mig sådana arbeten, och (hwad som swårast war) jag måste hjelpa mig blott med minnet, i början; ty Originaler kom jag ej åt att lägga för mig til eftersyn. Och detta werkställde jag mest på näfwer, i brist af papper.

Äfwen war det min barndomsgerning, att wid ledighet försöka Bildhuggeri-konsten. Jag skar med täljeknifwen af lind, furubark och mjuka trädslag ut bilder och prydde wår kojas wägg med, och tyckte det wara så ganska roligt, att wisa för mina leke-bussar, huru de här kunde se temmeligen nära wår socknekyrkas altartafla och flera kyrkoprydnader. Men det swåraste som hindrade mig uti utförandet af detta angenäma ledighets-arbete, att deruti winna min nöjaktiga fullkomlighet, war utstofferingen; intet kunde jag få förgyllning på mina werk, ej eller nog liflig färg! Dock gjorde jag på detta sätt så stora framsteg i bildhuggeri, att jag af åtskilliga äldre män blef bewärdigad få sira deras rönnkäppar med gubbhufwuden, fåglar och annat, som kunde wara lämpeligt till käppknappsprydnader. Likwäl får jag anmärka, att desse mina gynnare woro mera älskare än kännare uti konsten.

Den sommaren som jag war wallgosse i Låkan, eller år 1756, war jag hemma hwarannan wecka, såsom förr är nämdt. Friheten gaf mig utrymme att söka och finna på något, som kunde tjena mig till färgor. Att bruka lim, olja eller något annat att gö-

ra färgorna fasta med, det hade jag aldrig hört talas om, mindre trodde jag af målare mina färgor wara kända. De bestodo allenast af en röd färg, Brunrot kallad, bränd lera, krita och kol. Härmed gjorde jag ändock temliga framsteg; ty jag råkade, händelsewis, att bruka dessa torra färgor på samma sätt, som våra berömde Pastellmålare bruka sina färgkritor. På nyhyflade bräden och på trädwäggar låto dessa färgor praktisera sig bäst, samt på gråpapper; men detta kunde jag sällan få. Då jag någon gång fick skrifpapper, att rita på med penna, så tjente safter af åtskilliga slags bär mig till färgor, att illuminera mina teckningar med. Mycken tid, som jag bordt anwända som wallgosse i skogen, anwände jag på rit-griller. Wisst tycks i skogarna ej finnas medel dertill för tomma händer, men lusten hittar alltid något till sitt ändamål. Furubark tjente mig till rödkrita, och kol, tagna på swedjeland, gagnade mig till swart; dermed kunde jag teckna rediga streck nog på tjenliga berghällar. Jag blef ett åtlöje för Grannarnes wallbarn, ty jag förstod intet bättre, än gå baklänges, med blurande ögon och hufwudet på sned, att beskåda mitt werk. Swampar, tagna på gamla bokestubbar, war ett förträffligt ämne i skogen att teckna på, ty deras undre sida har en hwitaktig färg, och då swampen är frisk, kan man med en fin spets, af en liten qwist eller af furubarr, med lätthet teckna hwad man behagar på den hwita sidan; ty blott spetsen rörer ytan på swampen, blifwa derefter mörkbruna streck.

På detta sätt idkade jag Målarekonsten, redan ifrån 1753, och allt till 1762.

Men år 1760 uti April, begynte jag påtänka att söka det stället, hwarest jag kunde få tillfälle lära konsten med besked. Och som jag då hade ett sådant begrepp, att alla Mästare uti Städerne werkeligen woro fullkomliga *mästare,* så förmodade jag att Målaren i Wexiö wore så god läromästare för mig, som jag önskade; och till den staden hade jag närmast, nemligen fem mil.

Mina eljest goda och wälmenande Föräldrar wille intet befordra mig i detta ärendet, ty de ansågo det för alldeles onyttigt: men för att tillfredsställa mig, tilläto de mig att på egen hand gå till Wexiö, för att skaffa mig läromästare; hwilket de trodde skulle misslyckas.

Så gick jag åstad, i början, såsom nämdt är, af April månad 1760. Andra natten på resan, war jag på fem fjerdedels mil nära staden. Min wärd frågade mig om mitt ärende, hwarpå jag gaf honom besked. Han war den förste, som wisste säga mig Målarens namn; han gaf honom stort beröm för sin konst, men tillade, att han war sträng och full af nycker. Sanningen fick jag med tiden erfara; åtminstone att det sista war sannt. Det hände sig, att sedan jag och alla hos denne min wärd hade lagt oss att sofwa, kom en bonde ifrån Wirestads socken och skulle till staden följande dagen i ett ärende på Lands-Cancelliet; han begärde äfwen hwila der öfwer natten, och blef min sängkamrat. Wär-

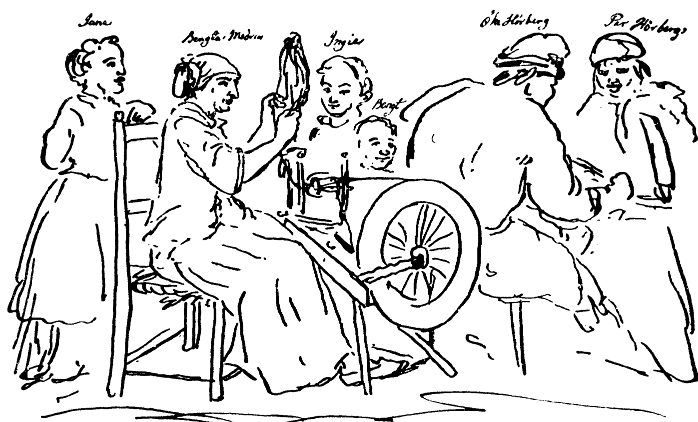
den sade honom, att jag war ock Wirestads-bo. Denne min socknebo kände min Fader; sedan den hedersgubben hade hört sammanhanget af min åstundan, knotade han något på min Fader som ej war mig följaktig, ty jag hade aldrig sett någon Stad förr. Min wärd war af samma tanke. Han tillböd mig då rida till skiftes med sig till staden och att sedan följa mig till Målaren; hwilket han ock gjorde, samt föredrog honom på beskedligt sätt mitt ärende, och lemnade mig qwar att sjelf widare tala med mannen, hwars namn war Joh. Christ. Zschotzscher.

Jag må wäl här litet nämna om den hänryckning och häpenhet, som föll öfwer mig då jag kom till staden. Gud wet huru det hade lyckats mig, om jag alldeles på egen hand kommit in der: ty jag hade (kanske i följd af Föräldrarnas exempel) en besynnerlig fruktan för alla personer, som woro (eller syntes) högre än Bönder; jag begriper mig knapt sjelf häruti. Nu, allt som jag närmare och närmare nalkades staden, så öktes detta slags fruktan; änteligen kommo wi till tullen; Gubben gick in till Tullaren och jag höll hans häst. Jag kastade ögonen framåt gatan, och allt förekom mig majestätiskt. Emellertid kom en och frågade, hwad jag hade på hästen att föra? Han måste fråga mig fyra eller fem gånger, innan jag war i stånd att gifwa honom nöjaktigt swar, ty hans höga anseende (i mina ögon) irrade mig. I det samma kom Gubben ut, och gaf sig i samtal med honom och flere; det-

ta hade samma werkan på mig, som den hjeltemodige Officerens exempel har för sin Soldat; min häpnad begynte då minskas, ty jag såg det gick an att tala wid Stads-inwånare, och det ungefär på samma sätt, som man talar med Bönder.

Nu (som sagdt är) lemnade Bonden mig qwar hos Målaren, sedan han hade talat för mig det bästa han kunde: men jag fick Nej till swar; ty han hade lärogossar nog, och wäntade twenne ifrån Carlshamn dertill, som skulle komma uti Maj att hos honom blifwa utlärde på fyra år, emot 100 plåtars arfwode för hwardera. Den ene af dessa nya lärlingar war en Handlares son wid namn J ö n s K r u s e, ifrån sistnämnda stad, och den andra en Kyrkoherdes son ifrån Glimåckra i Skåne, S v e n C r o n h o l m wid namn.

Nu hade jag ingenting att säga widare i mitt ärende: utan mina ögon woro fästade på de taflor, som Målarens rum woro prydda med. Detta gaf Målaren, hans son och hustru anledning att göra mig åtskilliga frågor uti målare-wägen, på hwilka jag gaf löjliga, men nöjaktiga swar. Sonen flydde mig en kritbit, att på deras swartmålade bord aflägga prof på min skicklighet. De wille då påbörda mig, att hafwa redan haft någon läromästare; men jag hann änteligen öfwertyga dem om sanningen. Som jag med oftanämnde bonde kom till staden temmeligen tidigt om morgonen, så war allt detta för sig gånget wid pass kl. 10. Jag blef af Målaren och hans hustru erbuden, att blifwa qwar der

Höbergs familje

Soldaten Åke Hörbergs familj. Från vänster: dottern Jane, hustrun Bengta, dottern Ingier, sonen Bengt, soldaten själv och sonen Pehr. Teckning. Linköpings stads museum

till andra dagen: och det tillbudet war mig ganska kärt. Jag blef följande natten Kammar-kamrat med sonen i huset, hwilken då war Gymnasist; han examinerade mig både i christendoms-kunskapen och i andra saker; han lät mig sedan komma i werkstaden att se huru der gick till, och tillika fick jag då försöka att med rigtiga färgor måla. Mitt första prof der war, att (af egna tankar) måla Evangelisten Johannes, och det werkställdes på en ekespån, hwars ena sida war slät; den andra tjente till att karfwa tobak på. På begäran fick jag tillstånd att måla en figur till, att taga hem med mig, till prof att jag hade warit i staden; och detta allt skedde med limfärg.

Änteligen fram på dagen blef jag marchfärdig: och wid afskedstagandet bad Mästaren mig komma tillbaka med min Fader, så skulle han med honom uppsätta eller göra Läro-Contrakt emellan oss, och jag blifwa antagen. Godt! tänkte jag. Men huru wi talades wid, så kom jag till att yttra den sanningen, att jag wore reserv för samma Nummer, som min Fader tjente för. Då fick jag åter afslag, men med willkor: derest jag kunde blifwa ledig från Roten, skulle jag blifwa antagen. Och med det besked gick jag hem igen, glad.

Wid hemkomsten begynte jag genast yrka på mina Föräldrar, att de skulle göra sin flit, så att jag måtte bli ledig från Roten; och jag lade wäl till, at de emot min wilja hade fört mig denna omständighet. Deras förmåga tillät dock icke så snart återbetala Roten den utlagda städjan.

Alltså måste jag emellertid antaga den tillbudna wallhjonstjensten uti Knoxhult, samma sommar, nemligen 1760; och det war mig en olycklig tjenst. Ty uti slutet af Juli månad kommo wargar, som refwo ihjäl och skadade många får för mig. Jag får här bekänna uppригtigt: jag war wäl icke nog wakande på min post, ty lyckan hade tillförene satt mig i säkerhet, och jag förnötte förmycken tid med ritningar och hwarjehanda tidsfördrif.

Men då jag träffade fåren skrämda, och på owanligt ställe så dags på dagen, nemligen fram på wallgatan, samt några bitna och saknade ett wisst antal; satte denna omständighet mig alldeles, i början, i dödsångest. Efter öfwerläggning med mig sjelf, beslöt jag att rymma undan; ty jag trodde mig blifwa liflös, om jag kom för mina hus bönders ögon. Det swåraste war, att jag ej hade mina kläder ute. Derföre måste jag passa på ett tillfälle, då allt folket wore ute på sina arbeten, att då smyga ut mina saker.

Dagen näst efter då olyckan skedde med fåren, war folket mangrant i skogen, att dels söka efter fåren, och dels undersöka hwad wallgossen tagit sig före. De ropade på mig, men jag tordes alldeles intet swara, utan drog mig dess räddare undan. Änteligen dref den swåra hungren mig att nalkas gården; men ehuru hemligt jag ärnade mig dit, så mötte jag en min husbondes tjenstepiga, och sedan hon fick ögonsigte på mig, kunde jag ej draga mig bort. Darrande gaf jag mig i samtal med henne.

Hon rådde mig, att gå frimodeligen fram, underkasta mig den swårigheten att hålla till godo en hop allwarsamma bannor, och sedan fullfölja min tjenst. Men jag war icke säker, att saken så skulle aflöpa. Den beskedliga pigan hade werkeligen medömkan med mig, tröstade mig och med tårar gaf mig sin mat, som hon skolat hafwa till middagen uti skogsängen, der hon skulle räfsa hö om dagen.

Något djerfware likwäl af pigans tal, gick jag till gården, och war mest i begrepp, att wisa mig för alla likasom förut. Men som ingen war hemma och jag kom obehindrad till mina kläder, hängde jag den tomma wallhjonswäskan på sitt ställe, samt band ihop den ena ändan af en skjorta och lade det öfriga af min egendom deruti; min gamla viol och mitt wallhorn tog jag ock med mig, och gick så hem till Föräldrarna. Wallhornet wille jag hafwa, emedan det war så gjordt, att jag kunde blåsa åtskilliga små stycken derpå efter musikens reglor; jag kunde temmeligen nära göra en löpning till halfannan octav.

Nu kom jag hem, en wäg af en och en half mil; men tordes icke säga Föräldrarna förloppet, utan sade mig hafwa fått frihet för twå dagar. Mina saker hade jag gömt i skogen nära torpet, wid den wäg jag sedan ärnade taga.

Men då dessa dagar woro förbi, wille min saliga Moder fägna mig med sin närwarelse det längsta hon kunde; jemte något annat ärende, följde hon

Soldat Åke Hörberg. Lavyr 1790. Direktör och Fru Stig Hildemar, Finspång.

mig å wäg en half mil. Min Moders sällskap hade alltid förut warit mig behageligt, men nu war det inte så, ty det ökte min wäg; och jag wände om tillbaka, så snart gumman war ur ögonsigtet: ty jag måste nödwändigt hafwa mina gömda saker med mig, som lågo förwarade så nära hemmet. Sjelfwa hemresan, i anseende till mitt beslut, hade warit onödig; men kärleken för hemmet och föräldrarna dref mig dertill.

Jag kom tillbaka dit, der mina saker lågo, och gjorde mig resefärdig; men stod med klämdt bröst och tårar, och såg Föräldrarna och Syskonen gå, som jag tyckte, glättiga ut och in uti wår stuga. Ack, tänkte jag, om jag hade Eder förmån! Skulle jag upptäcka mitt tillstånd, så torde Ni få en sorg och grämelse, som jag icke gitter se; och om jag får för elaka förebråelser för mitt fel, det skulle ock wara mig allt för ängsligt! Detta wille jag undfly, det längsta jag kunde.

Nu såg jag mig ingen annan utwäg, än tiggarestafwen; violen war ock min följeslagare. Men inom tre eller fyra dagar derefter fick jag stanna qwar uti Olofstorp, en bondegård uti Skåne och Glimåckra Socken. Der war jag ifrån slutet af Juli tills Oktober månads slut, och fick litet hjelp till kläder, samt 2 Dal. S:mt.

Sedan gick jag hem, och mina Föräldrar hade icke welat göra wäsende af min undanflygt, medels efterlysning eller annan efterfrågan; men ändock war jag ganska wälkommen.

Den följande wintern war jag hemma, och yrkade åter på min frihet ifrån Reserven, men kunde den icke erhålla så snart. Det war icke min Rote obekant, huru skickelig wallgosse jag warit: icke dessmindre betroddes mig wallhjonstjensten att wakta får- och fäboskapen om sommaren år 1761. Äfwen uti Knoxhult skulle jag hafwa tillsyn på samma slags boskap. Denna sommaren war ej så ängslig i mitt tycke, som de förra; ty sysslan förrättades nu i Öfra Ön, derest jag är född.

Änteligen, med mycken swårighet, hann min Fader återbetala till Roten 10 Daler S:mt: och dermed blef jag lösgifwen af Rotehållarne, uti Februari 1762.

Wid Sigfridsmässomarknad uti Wexiö det året, följde min Fader mig till förr omnämnde Målare; men jag fick ej stanna qwar då, utan det blef uppskjutet tills Påsktiden derpå. Den 13 April slöts Läro-Contraktet emellan oss på det sätt, "att jag skulle på 5 år blifwa utlärd, räknade ifrån Michaelistiden det innewarande året; men sjelf skulle jag hålla mig med kläder."

Mästaren gaf mig frihet att resa hem till Föräldrarna nästföljande Julhelg, och då försåg jag mig med litet draglim och färgor, dermed jag målade ett slags wäggprydnader, som der i orten allenast brukas till Julhelgs-prydning, "Bonad" kallade; och detta war det första arbete, som jag förtjente mig någon styfwer för såsom Målare. Jag fick nemligen i betalning 3 Dal. S:mt. En Daler deraf köp-

te min Mor mig blaggarn för till ett förkläde, och för de andra twå dalerna köpte jag mig en lås till en liten kista, som min Fader hade gjort mig om hösten förut, hwilken obeslagna lilla kista jag måtte draga på en liten kälke till Wexiö, om jag wille hafwa den dit. Det gjorde jag, och hade uti kistan mitt nya förkläde och ett par trädskor, som min Far hade också gjort mig. Till tjugonde dagen Jul war jag ålagd af min Läromästare, att wara tillbaka i Wexiö.

Uti denna Lära eller Skola gick det helt annorlunda till, än jag hade föreställt mig; ty mitt göromål blef intet annat, än färgrifning och anstrykning. Min och mina kamraters öfningstid uti teckning skulle alltid wara på Söndags-eftermiddan, och olyckan war, att wår mästare ej war särdeles skickelig att underwisa oss. Han hade wäl tillsyn på oss, men på ett origtigt sätt. Jag må wäl bekänna att han gaf mig mest loford för flit, fastän gubbens lynne ej mycket war böjdt för att berömma andra. Detta likwäl gjorde mina kamrater afundsjuka, så att de hindrade mig hwad de kunde.

År 1764 hade mina kamrater utlärt; och en Gosse af dem, Johannes Sjöberg wid namn, hade ett år förut emot mästarens wilja gått sin wäg, ty han hade för litet tålamod att fördraga mästarens capriser: så att jag blev hans endaste arbetare i werkstaden, till hans död. Min Mästarinna, som war en redlig och god menniska, dog år 1765 uti Augusti, och min Mästare dog året efter, 1766, uti Oktober.

Jag hade, Gudi låf! förwärfwat mig Mästarens kärlek, så att han gjorde mig ett Testamente på sitt yttersta, som bestod deruti, "att jag utan widare lära skulle blifwa Gesäll, dertill skulle jag af Sterbhuset hafwa 50 Daler S:mt, samt alla hans gångkläder."

Men hans Son, som war enda arfwingen, hwilken ej war hemma när Testamentet gjordes, och utomdess ej hade smak för att böja sig efter sin Faders wilja i lifstiden, gjorde något egennyttigt bråk i denna sak. Nog hade jag rigtiga wittnen, huru saken förhöll sig. Men jag wille hellre hafwa Sonen till min wän, än contrapart i en process, som jag ej förstod; och tyckte mig nog wunnit, då jag fick Något. Ja, allt detta wärderade jag mycket litet, emot den frihet jag wäntade mig. Sonen bewiljade mig omsider 20 Dal. S:mt och alla sin Faders g a m l a kläder; men det får jag anmärka, att han noga höll sig wid ordabetydelsen, som war efter hans mening rigtig. Emedan Fadren gaf kläderna det namnet: sina "gamla gångkläder", så förunde han mig de söndriga och lappade. Och de 20 Dalerna S:mt fick jag af honom blott med willkor, att jag skulle fullgöra alla beställda och påbegynta arbeten i werkstaden, samt dessutom göra honom ett wisst antal tapeter; hwilket arbete jag slöt kort för Jul det året, då änteligen mina 20 Daler samt de gamla min Mästares kläder tillföllo mig. Mina wittnen woro harmsne för, att jag ej bättre förstod min egen fördel.

Jag reste ifrån Wexiö, med Magistratens hedrande betyg, till Götheborg; men likwäl till Föräldrarna först, och i födelse-granskapet målade och förtjente mig litet mera penningar, så att jag trodde det skulle göra tillfyllest för de utgifter, som fordrades wid Embetet uti Götheborg för mig att blifwa Gesäll. Hela min bank war wid pass 32 Daler S:mt, och dermed gick jag till fots till Götheborg. Men när jag kom dit, wille Embetet icke gerna på att gilla mina bewis, som jag hade af Magistraten i Wexiö; jag hade icke mitt läro-contrakt med mig, utan det hade jag klistrat upp att laga skadade kopparstycken med, och trodde det ej wara mig angeläget mera, sedan Mästaren war död. Änteligen blef jag, efter aflagdt Gesällprof, förklarad för utlärd; men måste betala extra sammankomst, in- och utskrifning på en gång, sedan jag i staden hade wäntat derpå uti åtta dagar. Detta gjorde min penningpung så lätt, då jag hade betalt min wärd tillika på härberget, att jag ej hade mer än 6 öre S:mt qwar, och blef ändock skyldig wid Målare-Embetet 10 Dal. S:mt såsom spendering på Målare-Gesällerne; innan allt detta war betaldt, fick jag ej Gesäll-Bref. Jag begärde Condition; men så snart de hörde, att jag war hågad komma till Stockholm eller Köpenhamn, trodde de att jag på sommaren skulle wilja ifrån dem, då de hade det mesta anstryks-arbetet. Detta war uti Mars månad; jag gick genast ifrån Embetet sedan detta allt war slutadt, och betalte min wärd för de dagar jag

hade bott hos honom. Och då, som sagdt är, hade jag allenast 6 öre S:mt qwar till en 27 mils resa.

Natten begynte nalkas: men som jag ej kunde betala mitt sängrum längre i staden (det kostade 8 öre S:mt), så måste jag i skumningen begifwa mig ut, och på de 6 öres resepenningar gick jag 8 mil; nemligen till Skene, en gästgifwaregård uti Westergöthland. Der fick jag änteligen sälja min nya röda filtmössa (som jag i Wexiö gaf 4 Daler S:mt för), sedan jag förut fåfängt utbjudit henne till salu på wägen, och fick 2 Daler S:mt uti kopparpenningar för henne. Den winsten war jag wäl nöjd med wid det tillfället; och sedan behöfde jag ej lefwa så sparsamt på resten af min hemresa.

Sedan jag åter war hemkommen, war min omsorg att förwärfwa mig penningar till den skulds betalande, som jag blef fast för i Götheborg. Lånte mig alltså 3 eller 4 Daler S:mt, och gick till Carlshamn: dels för att köpa mig litet färgor, dels för att skaffa mig der i staden condition; ty jag trodde derstädes något tillfälle torde yppa sig fram på sommaren, att till sjös komma till Stockholm. Änteligen hann jag tigga mig till condition hos Målaren der i staden, men utan löfte om någon lön; och blef ej emottagen, förrän i Maj månads slut. Derföre war det wäl jag hade beredt mig på, att köpa mig litet färgor att taga med mig hem. Anmärkes, att emellan hemmet och Carlshamn war sex och en half mils wäg. Jag gjorde så, blef några weckor i hemorten och förtjente der, med bo-

nadsmålning, så mycket, att jag kunde dermed betala min skuld uti Götheborg.

Änteligen kom jag till Målaren Johan Lundberg uti Carlshamn, på bestämd tid. Han skref för mig till Embetet i Götheborg och gaf tillkänna, det jag war i condition hos honom och ej, så till sägandes, ohelgade Skrå-Ordningen; samt öfwersände min skuld wid Embetet. Hwarpå jag fick betyg, att jag hade fullgjort mina skyldigheter wid Embetet; och war nu rigtigt Gesäll.

Efter jag så godt som tiggde mig till tjenst hos nämnde Målare, så blef jag ock i hans hus föraktad; mindre dock af honom sjelf, utan mest af hans högsinta hustru och af hans näswisa barn. Detta war jag ock för högmodig att tåla, men teg, tills jag hade fått mitt besked ifrån Götheborg; då jag skref till Målaren Luthman i Wexiö, hwilken kände mig, och tillböd honom min tjenst; hwarpå han genast swarade mig, att jag wore ganska wälkommen, ty han hade då mycket arbete för händer. Godt! han war något bättre Målare, och jag wisste att han och hans folk ej bemötte mig med nedrigt förakt, samt jag ej förlorade på winning uti konsten. Derpå tog jag afsked från Lundberg. Wid det tillfället tillbjudde Lundberg mig fördelaktigare willkor och smickrade mig på allt sätt angående min framtid, om jag blefwe qwar hos honom: men jag hade slätt förtroende till allt detta, och reste till Wexiö.

Jag kände temmeligen wäl Målaren uti Wexiö

för en slät hushållare, men jag wisste ock att han hade ett godt sinne, och utomdess hade jag redan försökt, det jag ej hade framgång hos okändt folk: derföre tyckte jag mig finna bäst min utkomst uti Wexiö, der jag war känd. Jag kom till Luthman uti Juli 1767 och war der till medlet af April 1768.

Nu, den tid jag war hos sistnämnde Målare, kom jag med honom till att måla fyra rum uti oljefärg på Prinsnäs, beläget uti Jönköpings Län och Westra Härad. Ägaren, som lät göra detta arbete, war C. B. v. Scheele. Han styrkte mig till, att blifwa Härads-Målare der i orten. Detta emottog jag; ty jag såg, att jag hwarken kunde förtjena mig till de nödwändigaste behof hos sådane mästare, ej eller winna något betydligt framsteg uti konsten; så tänkte jag detta måtte åtminstone wara mig bättre, ty då ägde jag min frihet och fick tillfälle ibland att öfwa mig sjelf. Sistnämnde Herre skaffade mig Landshöfdinge-Embetets fullmakt utan min möda (allenast jag sjelf betalte den). När detta war gjordt, fick jag hans Inspektors bref, att jag med det första skulle infinna mig på orten.

Då tog jag afsked af Målaren Luthman, och jag hade wäl en liten fordring af honom, den han dels gaf mig färgor för, dels tog jag andra onödiga waror; men blott 8 Daler S:mt kunde han prestera contant. Sex Daler S:mt stå ännu att fordra: men nu är han i ewigheten. Dock wann jag mera för mitt beswär i hans tjenst efter lika möda, än hos

Lundberg i Carlshamn, som betalte mina twå månaders arbete med ett par skor.

Med dessa 8 Daler S:mt reste jag till Jönköpings Län och Westra Härad, och hela min egendom fraktade jag på en kärra. Jag fick mitt stamhåll uti Almisåckra, uti en gård nära intill kyrkan, tillhörig Kyrkoherden Joh. Math. Collin. Denne wördnadswärde mannen och hans beskedliga Fru, förhöllo sig mera som Föräldrar, än som husbönder öfwer mig.

Ifrån 1768 uti Maj månads början och till 1769 uti December, bodde jag ogift der i gården. Och som jag nu hade slagit det utur hågen, att widare försöka min lycka i den lystra werlden, så tänkte jag på att mina dagar torde blifwa mera nöjsamma uti äktenskapsståndet; och för att undwika twång och ledsamma förebråelser inom detta stånd, tyckte jag mig göra bästa wal, då jag tog mig en hustru af lika förmögenhet och wälmåga med mig. Gick derföre in uti äkta förbund med min nu warande Hustru, då warande tjenstepigan Maria Eriksdotter ifrån Mycklamo uti Jönköpings Län, Westra Härad och Sandsjö socken. Detta blef fullbordadt den 26 December 1769. Min Swärfader, som war då frälsebonde under förrnämnde herre C. B. v. Scheele, war i trånga willkor och hade åtta barn, av hwilka fem woro för unga att tjena sitt bröd hos andra. Min hustru war hans äldsta barn, och är född uti medlet af December 1745.

Jag blef ej bedragen på hemgiften med min hustru af Swärföräldrarna; jag fick (det Gudi ware låf!) hwad jag önskade och begärde, deras dotter till hustru; och en hustru, som jag lefwat nöjd med och lyckligt.

Nu (såsom nygifta isynnerhet) kunde fattigdomen icke störa det inwärtes nöjet wi ägde, ty hoppet om bättre gjorde det närwarande ock nöjsamt; fast wi ej ägde någon gryta, eller wedyxa. I denna brist hjelpte wi oss fram med lån: men efter knappast ett och ett halft års sammanlefnad, ökades så wår förmögenhet, att wi köpte oss wår egen kokegryta. Häraf kan slutas, huru lätt det war för mig att sätta bo.

År 1770 d. 22 Sept. föddes min äldste son, uti Almisåckra, och blef kallad Peter Marian.

Kyrkoherden Collin och hans goda Fru tillläto oss hafwa en ko, som de födde åt oss emot ganska billigt pris, den jag fick taga till Almisåckra 1771 i början af året.

Som jag ej hade på landet jemt att sysselsätta mig med målnings arbeten, så kom det mig till pass, att jag i ungdomen hade af min Fader lärt mig små handslöjder, och kunde handtera eggjern, så att jag gjorde mig åtskilliga nödiga husgerådssaker; samt gjorde thebord och små schatuller, med mera smått, som jag sedan målade och bortsålde. Jag har ock gjort några stycken slädar, samt en enspännare-wagn med allt dess behör (utom smidet), äfwen gjorde jag mina grannar i Almis-

åckra skor af träd; ty mina behof lärde mig gripa till hwad lofligt jag kunde. Och således kunde jag hjelpa oss fram, samt blef i stånd att emottaga och bruka ett torp, som samma Kyrkoherde Collin ägde: hwilket jag tillträdde 1772 om wåren.

Detta torp, Jonsbo kalladt, war på Almisåckra ägor; der hade jag 3 kor, och gaf i skatt om året 20 Daler S:mt. Derstädes föddes trenne af mina barn: en dotter Anna Cathrina föddes 1772 uti Maj, och dog sedan, fem fjerdedels år gammal, uti rödsoten; en dotter Helena Juliana blef född 1774 uti Juni, hon dog 18 weckor gammal; en son Fredrik föddes der 1776 d. 13 Januari. Men detta året, wid wårens början, måste jag flytta derifrån; ty Kyrkoherden Collins måg, Peter Fornander wid namn, war nu ägare af gården Almisåckra, och torpet wille han sjelf bebo. Han war ock en from man som icke betjente sig af lagens stränghet; han lät mig, utan syn och häfte för husröta, flytta.

Jag tillträdde då om wåren ett torp på Komstads ägor, tillhörigt Gästgifwaregården Stabäck, nemligen 1776: och der byggde jag en för mig temligen beqwäm Stuga, med wind och kammare. Och efter kojan war tätt wid landswägen, gjorde jag mig en skylt och satte på gafweln: derpå satt en ung gosses bild, med penslar och palett i händerna, och hade rifsten, burkar och andra målareverktyg omkring sig. Mitt namn P. H. war så betecknadt: Pictoris Habitaculum.

År 1779 föddes min son Johan Gustaf uti medlet af Juli. Således hade jag nu tre söner, hwilka ännu lefwa; och som jag tyckte, måste jag söka till att få mig större hemmansbruk, om icke jag wille se mina barn i samma belägenhet, som jag war stadd uti i min barndom. Ty blott mina egna händer, om än jag kunnat wara wiss på en beständig helsa, såg jag wara otillräcklige att försörja oss; isynnerhet med de förtjenster och arbeten, som jag hittills hade kunnat ernå; ehuru jag idkade hwad jag blef anmodad om som lofligt war. Jag gjorde bildhuggare-arbeten äfwen ibland, samt timrade en gång.

Nu hände det, att der i granskapet blef ett fjerdedels hemman ledigt uti byen Mejensjö, ett frälsehem tillhörigt Eksjö Hofgård och Kopparwerks-bolaget derstädes. Detta fick jag lof, utaf Herr Lagmannen Claes Stedt, på Bolagets wägnar, att bruka och bebo med samma willkor, som de öfriga bönderne der på godset; och jag tillträdde hemmanet år 1783, uti laga flyttningstid om wåren.

Nu ett märkeligt steg bättre fram, ty jag war nu härads-målare och bonde, i stället för härads-målare och torpare. Jag kunde nu göra mig stat på, att alla i huset måste blifwa närande och icke tärande medlemmar, samt jag, såsom Målare, förtjena till husets bästa lika som förr. Men denna hushållsändring fordrade mera förlag, än det jag hade af egen tillgång. Nu måste jag hafwa en fullkomlig arbetsdräng, som förstod bättre än jag, att

handtera plog, slaga och mera som hörer till gårdsbruksarbeten; jag måste låna mig 200 Dal. S:mt att köpa dragkreatur och spannemål för. Och sedan jag på detta sätt ställt min hushållning, war jag wäl nu för egen del mera ledig i mitt hus från wedyxan och tunga arbeten; men skulle dessa goda dagar intet bli allt för få, så måste jag wara omtänkt på, huru jag skulle komma till wäga med att betala min skuld, skatten till herregården, kronoutlagorna, dräng-lönen och flera o n e r a.

Om jag skall kalla det lycka eller olycka, wet jag icke, men så war det: att jag ej wisste mig något målnings-arbete der i orten, till sommaren, som tillstundade. Fröderyds kyrka, en och en half mil derifrån som jag bodde, skulle hwitmenas och bänkar samt läktare der målas; jag blef af några Fröderyds-boar anmodad, att se på detta arbete och yttra mig om, hwad jag kunde göra det för? Hwilket jag ock gjorde, till nogaste pris jag kunde tilltro mig; men en del af Församlingen hade mera förtroende till Stadsmålare, och slutet wid Socknestämma blef detta: "de wille hafwa sin kyrka målad så, att de hade nöje och heder deraf," hwarföre ock Målaren W a l t e r från Wexiö ansågs af de fleste wara dertill pålitligast. Jag undrar ej på detta beslut; ty ingen, som har läcker smak, tål bönhaseri. Mest sådane m ä s t a r e bo på landet, som jag då hade namn af: derföre blef jag af de fleste hedrad med bönhase-titeln.

Nu måste jag tänka med allwara på ett annat till-

budet arbete, att förtjena mig något wid; det war, att afcopiera den Gustavianska Familjens Portraiter åt Prosten N. N. Nyrén, boende på Kuddby uti Östergöthland. Nämnde Prost hade på sin Skånska resa warit inne uti min koja i Stabäck, der jag då bodde; men jag war ej hemma. Han war Amatör och temligen god kännare i Målarekonsten; köpte Olof Håkanssons Portrait af min hustru, hwilket jag hade målat efter en liten gipsmedalj.

Prosten hade köpt på en auktion hela samlingen af nyssnämnda portraiter; men gifwit den till Linköpings Consistorium, dock med willkor, att han wille låta göra sig copior deraf först. Han ansåg mig nog skickelig, och skref twenne bref om detta sitt ärende, till twenne Prostar på orten der jag bodde (den ene af dem war Prosten Gustaf Ödman uti Hjelmseryd, och den andre I. Unge uti Sandsjö); ty han hade glömt mitt namn. Jag fick således begge brefwen, hwaruti Prosten Nyrén yttrade sin myckna håg att få mig till sig, och försäkrade på det kraftigaste om min nöjaktiga betalning samt fri skjuts fram och åter.

Detta såg nog godt ut: men jag hade wäl ändå en liten fruktan, emedan jag intet hade sett och talt med honom; och utomdess ingen af Prostarne kunde försäkra, att det blefwe uppfyldt af Prosten Nyrén, hwad som han hade skrifwit; men begge rådde mig, att resa till honom, i stöd af skrifwelsen. Min hustru åter rådde mig alldeles derifrån;

ty hon fattade litet misstroende till honom, af något som gaf anledning dertill, då Prosten Nyrén war inne och besåg mina målningar. Men efter jag ej hade något säkrare arbete, så tyckte jag mig böra försöka min lycka; och tilläfwentyrs — tänkte jag — hwem wet? Kanske jag hos honom förtjenar mig åtminstone så mycket, som erfordras för mig till nödwändiga höst-utlagor — och hwad jag förtjenar öfwer, skall jag anwända till en Stockholmsresa, att der åtminstone få se något af Ehrenstrals arbeten, samt något i Målare-Akademien. Jag målade mig twenne små taflor, att wisa, i fall jag komme till Stockholm. Den ena föreställde Christi födelse, och den andra, då Jesus ställde ett barn ibland Lärjungarne och talte om den störste i himmelen.

Nu hade jag fattat fullt beslut, att om möjeligt wore skulle jag engång se Stockholm, och detta just nu, då jag wore halfwägs dit, så snart jag gjort Wikbolands-resan till Kuddby; och som jag hade yttrat mina tankar härom, både för min hustru och andra mina wänner och grannar, så wille jag ock gerna werkställa det.

Och för att dess säkrare komma tillwäga härmed, trodde jag mig handla klokast, att göra denna resan till fots. Reste så hemifrån uti medlet af Juli, 8 Daler S:mt till resepenning, som tycktes mig wara nog. Om fyra eller fem dagar derefter kom jag till Prosten Nyrén; träffade honom hemma, gaf tillkänna hwem jag war, och orsaken

hwarföre jag war kommen. Men då hade Prosten ändrat sina tankar, beklagade att jag på den grund wore ditkommen, och frågade om detta wore endaste orsaken till min ditresa? Hwartill jag swarade "att hans skrifwelse, och den förtjenst jag wäntade hos Herr Prosten, wore wäl den hufwudsakligaste orsaken; men hoppet, att äfwen kunna få se Stockholm innan hemresan sker, har ock något bidragit dertill: hwilket allt på detta sättet lärer slå bom."

Herr Prosten besåg mina förr nämnda taflor, som jag hade ämnat att wisa i hufwudstaden; han ansåg dem mäktiga att rekommendera mig, och sade, att jag borde nu resa till Stockholm.

Herr Prostens hederwärda Fru, som intet wisste af denna anstalt, hade medömkan för mig, gaf mig en hederlig matsäck, och den så stor jag lämpeligt kunde bära; jag begärde wäl af Herr Prosten, att han täcktes wara god (efter sin skrifteliga försäkran) och gifwa mig skjutspenningar för en häst, hwilket hade kunnat göra möjligheten wissare för mig att komma till Stockholm och der få wistas några dagar: han nekade icke denna billiga begäran, men sade sig ej hafwa penningar inne. Annars war han mig en god wärd, och jag blef qwar hos honom i twå dagar, samt fick skjuts af honom ifrån Kuddby till Färjestaden. Hwarifrån jag sedan till fots fortsatte min resa, med 4 Daler S:mts capital i fickan, och kom änteligen till Stockholm, en måndag, wid kl. 12; den tionde dagen, räknadt sedan jag gick hemifrån.

Jag hade haft den lyckan tillförene att blifwa litet bekant med Herr Professor Tempelman wid Målare-Akademien, och det hos Herr Wice-presidenten C. Adelcrantz på Hubbestad uti Småland. Tillika hade jag ett rekommendationsbref, som sistnämnde Herres Son hade gifwit mig att öfwerlemna till Herr Professorn, hwilket skulle tjena till min befordran hos honom. Äfwen hade jag, innan jag kom till Stockholm, anlagt min plan på det sättet, att jag skulle taga mitt härberge uti staden hos en Waktmästare wid Kgl. stora Operan, hwilken man jag mycket wäl kände; ty han hade kort tid förut warit betjent hos nyssnämnde unge Herr Baron Adelcrantz, då ock hans hustru war kammarpiga på Hubbestad. Hos dessa mina gamla bekanta, wäntade jag åtminstone kunna bli härbergerad med nattqwarter på några nätter, utan någon synnerlig afgift; min ringa förmögenhet bragte mig på dessa uträkningar.

Som kort tillförene sagdt är, kom jag till Stockholm, trött och ömfotad, med påsen på ryggen och mina målningar under armen ihoprullade; frågandes efter Operahuset; fick änteligen besked och anwisning, hwarest min bekante bodde. Jag bankade på dörren flera gånger, och som jag hade fått försäkran det wärdfolket wore inne, så bankade jag hårdare och hårdare. Änteligen öppnades dörren, wärdinnan räcker ut handen, skjuter mig tillbaka, ber mig weta gå min wäg, och hennes uppsyn eller mine wisade icke det minsta tecken till bekantskap. Hon wille strax rycka dörren till,

men jag påbördade henne för Guds skull gifwa mig lof att tala wid sig några få ord. Hon stiger då ut med den ena foten i förstugan eller utom dörren, och sedan jag i största korthet hade sagt henne min belägenhet, och att jag ingen annan menniska kände i staden, samt nu på stunden wore inkommen, swarade hon också kort och begripligt, nemligen, med först en fråga: om intet jag har wetat redan anmäla mig wid Polisen? ty det wore det första som jag bordt iakttaga; det andra swaret war beklaganswärdt: "Ä n g l u n d ligger rent för döden"! Dermed drog hon igen dörren, och jag fick ej tid att gifwa henne del af min medömkan öfwer hennes sorg.

Något förwånad häraf, drog jag mig tillbaka, och satte mig uti en fönster-nisch att samla ihop mina spridda tankar till öfwerläggning, hwad nu wore för mig att göra. Min wälmenande hustrus spådom om hela denna min resa, tyckte jag nu nalkades sin fullbordan. Änteligen beslöt jag, att uppsöka en och annan Smålänning i staden, som jag hade lofwat deras i hemorten warande anförwanter, att tala wid och sedan wid min hemkomst berätta deras tillstånd. Jag hade min Nota oppe, hwarpå jag antecknat mina ärender. Bäst jag philosopherade härmed, stannade en ung piga midt för mig, och såg på mig en liten stund, och frågade om icke jag wore den och den? — Jo, swarade jag; kära min beskedliga flicka, hwem är hennes föräldrar — Jo, de och de. — Wi hade warit sockneboar i Almisåckra.

Som jag nu tänkte först uppsöka en wiss Sockerbruks-arbetare wid namn Ljungqwist, så frågade jag henne, om hon kunde wisa mig till ett Sockerbruk på Södermalm? — Nej, swarade hon; men min Fru torde weta hwar det är. — Kära, sade jag, fråga henne då, ty jag får ej tala wid henne; huru kommer det till? — Härpå fick jag ej swar, utan pigan gick in och kom strax ut med Fru Waktmästarinnan, som sade mig att Sockerbruket wore nära Södermalms Torg. Dermed gick hon ifrån mig, utan att wara nyfiken att fråga mig om, huru det stod till med hennes anförwandter och wänner i Småland.

Jag kom till Sockerbruket, fick rätt på karlen, helsade honom ifrån hans syskon i Småland, med berättelse om deras tillstånd: hwilket allt fägnade honom. När jag hade slutat detta ärende, måste jag föredraga honom mina angelägenheter, som woro, att han för barmhertighet skull wille husberga mig öfwer tillstundande natt: "jag nödgas beswära honom härmed; men jag förtror mig till honom såsom landsman." Hwarpå han swarade: Gerna skall det stå till tjenst, så godt jag kan, men jag är mycket trångbodd. — Jag, som icke kunde betala beqwämligheter, tackade och war härmed hjerteligen nöjd. Men han fick ej tid att följa mig hem till sitt, förr än kl. 7 (detta war wid kl. half Tu på dagen); och han rådde mig gå derifrån tills bestämda timman, det jag ock gjorde. Går så in på ett näringsställe, der knektar och dylikt höfsadt

folk hade sin frihet, tager mig litet till bästa och hwilar åter en stund; sedan lemnade jag min påse till wärdinnan inom disken, gick ut och betraktade hwad som mig förekom. Och på det sättet förled den långa tiden, innan klockan hann till 7; då jag precist war på bestämdt ställe och följde min wärd hem, som hade många krokwägiga ärender i sin hemwäg.

Jag frågade honom på wägen, om han icke kände en landsman ifrån byen Mejensjö, der jag bodde, wid namn Mejerström, som wore Dragon? — Jo, swarade han; wi bo hos en wärdinna, men han är ej hemma, utan på Drottningholm. — Det är ängsligt, swarade jag; han är den endaste som jag nu wet känner mig, och utomdess har jag lofwat hans Föräldrar, att söka upp honom och underrätta mig om hans tillstånd! — Jag kommer med Ljungqwist hem, blir presenterad för hans hustru, jag helsar henne från sin mans anförwandter, och blir beskedligen bemött.

Hustrun, sedan hon hade på mannens begäran fägnat mig med aftonward, säger mig, att Mejerström wore nu hemma, men sofwandes af sitt rus. "Lika wäl! godt, han är hemma; jag dristar mig wäcka honom." — Jag blir följd till honom, talar först med hans hustru, hon wäcker på honom, han ger sin hustru halfwaken wresigt swar; jag faller i tal till honom och säger, jag wore Hörberg ifrån Stabäck; ty då wisste jag, han ej misstoge sig på mig.

Härwid blef han fullkomligen waken och räckte mig handen med denna sirliga helsning: Nå, så Djefwulen anamma't, är Du här? du är wälkommen! Hur står till hemma? Kära min hustru, wi will hafwa något till bästa i denna glädjen! — med mera utur denna ton. Huru denna ton lät, så war jag, som kände språket, dermed tillfridsställd, jag blef hans gäst och slapp göra Ljungqwist intrång. Mera än kanske husets willkor tillät, blef jag både aftonen, och morgonen derpå fägnad. Min wärd lofwade att uppsöka Professor Tempelman och wara mig till tjenst i mina ärender.

Tisdags-morgonen, så fort wi blefwo färdiga, följde min wärd mig åstad, att widare fullfölja mina föresatta ärender. På wägen, eller (egenteligen sagdt) på gatan wid Stadsgården, saknade min wärd sin plånbok, hwilken han hade glömt hemma; wille wända om hem, gick några steg, men frågade mig, om icke jag kunde låna honom allenast 3 Daler K:mt, hwilka jag strax skulle få igen, ty han hade fordringar nedre i Staden? — Ja, min kära Du! änteligen kan jag det göra; men det är mest alla mina pengar jag nu äger; se här har du dem. — Tack, sade han; Djefwulen anfäkta mig, skall du icke få dem igen innan wi skiljas åt! — Det wore wäl, sade jag, ty jag nödgas wara nogräknad. — När wi kommo neder i staden, måste jag nödwändigt in med honom på en krog, att med honom ytterligare frukostera. Sedan följde han mig änteligen till Herr Professor Tempelman,

hwilken ganska beskedligt bemötte mig, och lofwade möta mig på Målare- och Bildhuggare-Akademien dagen derpå wid kl. 9, samt bad mig emellertid förnöja med med hwad jag kunde. Jag tackade för det goda löftet, och bjöd farwäl så länge.

När jag och min wärd med detta besked gingo derifrån, rådde han mig att följa med sig till Drottningholm; han måste nödwändigt dit om dagen, ty der hade han sin post. Och som han med grofwa eder försäkrade, att det ej skulle kosta mig det allraringaste, så tänkte jag det wore mig mycket interessant att se Statuerne uti Kongl. Lustträgården derstädes, med mera. Jag twiflade wäl något på min wärds rigtighet, derföre ämnade jag mig att wara försigtig. Han följde mig till en slup, som blef på en liten stund derefter färdig att gå till Drottningholm, hwilken han skulle följa med på; men efter wi skulle wänta denna lilla stund, så måste jag wara honom följaktig på flera krogar. Emellertid försummades tillfället, att för lindrig betalning komma till Drottningholm: och min wärd måste dock, wid hårdt answar, wara der på sin post. Han accorderade derföre med twenne karlar, som skulle ro honom dit. Jag wille då ej följa med, ty jag twiflade på att kunna wara tillbaka i Stockholm om aftonen. "Du måste följa med! ty jag will både betala dig de penningar jag lånte, och fria dig för all omkostnad; hwilket jag här omöjeligen kan göra!" — Jag följer med. Wi komma till Drottningholms brygga; och som min

wärd ej hade att betala med, och ej credit hos dem — så nödgades jag lossa honom utur den skulden, för att undwika allarm. Wärden bad mig ej wara twifwelaktig, utan följa honom dit, der wi kunde för penningar få till bästa. Wi följas åt till ett tält, der sådant fanns, och wi råkade der twenne af Konungens Stalldrängar, som woro wåra landsmän och mina bekanta. Desse gläddes af min ditkomst, och fägnade både mig och min wärd mer än nödigt war, samt gjorde sig ett nöje af att följa mig omkring och gifwa mig besked om hwad som förekom. Aftonen nalkades; min wärd gaf tillkänna på tillfrågan, att penningar kunde han ej prestera förr, än morgonen derpå. Jag måste wäl wänta, ty han hade fått hwarenda styfwer jag ägde; icke ett runstycke hade jag qwar. Jag skulle då sofwa jemte honom på britsen, hwilket jag ock gjorde så godt jag kunde. Sängen war så stor, att wi hade, tror jag, mer än sexton sidokamrater. — Det war rart, jag låg då uti China — i Canton hade jag redan warit.

Jag waknade i god tid, wäckte på min wärd, och yrkade på hans löfte, att i rättan tid skaffa mig igen mina pengar, så att jag ej skulle förlora Professor Tempelmans möte wid Målare-Akademien: — "du wet huru det står till med mig, bedrag mig ej!" — Men den söta sömnen betog honom all sansning, och när jag blef honom för trägen, gaf han mig tillkänna, att han war mycket sjuk, och att jag måtte åtminstone låta honom ligga i

frid så länge, tilldess han kände sig bättre. — Jag tror, sade jag, att jag kan med säkerhet uträkna hwaraf sjukdomen härrör; emellertid bjuder jag dig farwäl! Det torde hända wi ej råkas mer. — Och jag gick min wäg ifrån honom.

Nu såg det åter wäl ut för mig: icke ägde jag något enda runstycke i penningar; kringfluten af watten, att jag icke kunde till fots komma till Stockholm; icke heller mina målningar hade jag till hands, att utbjuda till salu. Jag gjorde en promenad i denna belägenhet, ifrån China genom den präktiga Kongl. Lustgården och förbi Slottet derstädes. Men all dess herrlighet kunde icke tillfridsställa mitt brydda sinne. Det hade icke den werkan på mig, som dagen förut. (Jag får dock nämna, att Deras Kongl. Majestäter woro då på Drottningholm).

Jag uppsöker de landsmän wid Stallet, som jag war i sällskap med aftonen förut; upptäcker min belägenhet, beder om en plåts penningar till låns och lofwar rigtigt öfwersända dem tillbaka ifrån Småland, "ty dessförinnan ser jag ingen möjlighet; så och så har Mejerström narrat mig." — Ja, swarade de mig, det är honom likt; han har narrat oss. Men du är föga hulpen med en plåt; du skall få mera, om du will. — Nej! jag will ej låna mera, emedan det är osäkert när jag kan återbetala dem. — se här har du efter begäran! sade Sandberg (den andre hette Sundling); och begge bjödo mig bort på frukost, som jag gerna emottog. Glad

skiljdes jag wid dem, och kom öfwer till Stockholm med en slup, för 8 styfwer. Jag går till förrnämnde Professor, har mina målningar med mig, beder om ursäkt för det jag hade försummat den tid han utsatt för mig att wara honom följaktig på Akademien, och säger honom, att jag blef hindrad på Drottningholm; men icke på hwad sätt. — Lika mycket, just nu går jag till Akademien, sade Professorn; kom, följ med, så skall jag låta eder se tillställningarna derstädes.

Professorn wisade mig med all beskedlighet Akademiens målningar och bilder, samt beskref dem för mig; gaf mig papper att rita och teckna på hwad jag wille, och lofwade mig mera om jag tyckte mig behöfwa; samt gaf mig frihet, att bli der (om jag wille) dagen i ända, och det hwar dag, så länge jag kunde uppehålla mig i Stockholm. Hjerteligen glad tackade jag härföre. Nu hände det, att Akademiens Direktör, Herr C. G. Pilo kom i detsamma ut i salen till oss ifrån sitt arbetsrum, som war näst intill. Jag blef presenterad för honom. Tempelman ber mig wisa honom mina målningar, hwilka jag wäntade mig slätt beröm för, emedan han war så ganska mycket öfwer mig i konsten; ty jag war wan att höra släta domar om mina arbeten af dem, som jag ansåg under mig i den wägen.

Sedan Direktören en stund sett på mina arbeten, frågade han mig, hwad Originaler jag hade gjort dem efter? — men jag kunde ej gå ifrån san-

"Jag stannar qwar uti Academiesalen, begynner först teckna efter Laocoons bild." Teckning 1783 (?). Nationalmuseum

ningen, utan swarade, att de woro gjorda efter mitt eget godtycko, sådant jag har kunnat. — Ja, ja, swarade Direktören, Ni behöfwer ej blygas för dem, om det så är i sanning, som ni säger. Jag, sade han, ser nog både fel och i hwad del de äro rätt braf; det är sällsynt, att se så godt arbete af en, som ej har haft bättre underwisning än Ni har kunnat komma åt: hur länge kommer ni till att bli här i Stockholm? — Jo, sade jag, jag nödgas begifwa mig på hemwägen ett par dagar härefter; men tordes jag få anhålla om det, att Herr Direktören täcktes tillåta mig få rita efter Statuerne och efter andra saker, som finnas här, så ginge jag nöjdare hem? — Jo, allt för gerna! swarade han.

I det samma bad Direktören mig och Professor Tempelman komma in i hans arbetsrum; der fick jag se hans arbete på Konung Gustaf den Tredjes Krönings-Tafla, eller (rättare sagdt) Taflan, som föreställer Kröningen. Direktören war så god och wisade mig mycket annat, både af sina och andras arbeten; hwilket allt war för mig surprenant.

Jag och Tempelman ta farwäl. Jag stannar qwar uti Akademie-salen, begynner först teckna efter Laocoons bild; när jag några timmar suttit der uti min enslighet, så kommer åter Herr Direktören ut till mig: såg på huru det gick för mig, och gaf mig beröm, samt underrättade mig om teckningssättet; och rådde mig så ställa till, att jag åtminstone blefwe qwar wid Akademien till wåren derpå. — Ja, Herr Direktör! ingenting här i werlden

åstundade jag hellre än det; men det ser omöjligt ut för mig att berga mig här i åtta dagar, ty jag äger som knappast en Riksdaler! — Jag blygdes för att säga sanningen rent ut, att jag ej ägde 12 skillingar. Den wärde mannen teg wid detta swar; men dagen derefter kom han åter och såg till hwad jag hade för mig, gaf sig i widare samtal med mig och efterfrågade mina omständigheter, samt lofwade mig spisa middagarna twå gånger i weckan hos hans husfolk. "Kom ned i dag till min Hushållerska, hon skall ge eder mat." — Detta war en sak, wärd att tacka för på det höfligaste.

Tredje dagen kom ock Direktören till mig, gjorde sig ett nöje af att underwisa mig; jag satt allen och ritade på Akademien, ty ledighets-terminen från öfningar derstädes war ännu inne. Han begärde åter få se mina målningar; bad mig gå till Direktör S u t h e r, med helsning ifrån honom, och wisa mina arbeten: "Ni får lof gå genast, ty i eftermiddag är han ej hemma; wi komma att spisa middag tillsammans på ett annat ställe." — Jag tackade för det råd han gaf mig; men frågade om det ej kunde uppskjutas till dagen derpå, ty Hr Direktören torde gynna mig med, att göra mig och mitt ärende bekanta för Direktör Suther dess förinnan? — Jo, sade han, det går ock an: Ni må äta middag i dag ock hos mig.

Dagen derpå går jag dit, frågar husfolket i trapporna, om Herr Direktör Suther wore hemma, och om jag måtte få tala wid honom? — Jo, swa-

rades mig; men han har främmande: Ni får wisst inte tala wid honom nu. — Kära, war goda och anmäl mig åtminstone, och säg som jag har sagt... Men de marcherade med force ifrån mig, att jag knapt kunde höra swaret, som war: "de ha icke tid, ej heller lär det wara nödigt för en sådan!" — Men en liten stund derefter, kommer en ung Herre ut; jag frågade honom likaledes, och sade, hwem som hade wisat mig dit; han räckte mig handen och bad mig wara wälkommen, wände strax om in igen och presenterade mig för sin Fader, den man jag frågade efter. Jag blef då med en förundranswärd höflighet bemött.

Sedan Herr Direktören Suther, tillika med det öfriga Herrskapet derstädes, hade gjort mig sina frågor: så blef jag tillsagd få beskåda hela hans samling af Skilderier, hwilken war stor och förträffelig.

Jag lät Direktören förstå, det jag önskade, att någon köpte mina taflor, som han då hade sett och berömt; ty då torde jag kunna nyttja litet mera tid till öfning uti teckning wid Målare-Akademien. — Jo, j a g skall köpa dem, swarade han, att öka min samling med. Se här har ni 2 R:d.; jag behåller allenast denna, som föreställer den störste i himmelen. — Wärdaste Herre! sade jag då, a l l a dessa mina målningar äro härmed wäl betalda. — Nej, swarade herr Direktören, denna e n a är icke betald härmed; men jag har nu ej lös-mynt tillhands, utan kom till mig i dessa dagar när Ni will,

så skall Ni få något mer. — Den som tänker efter i hwad belägenhet jag då war, kan lätteligen sluta huru upplyftad jag blef häraf, och gladeligen tackade den wärde Herrn, som säkert gjorde denna handel mer af barmhertighet, än konstens wärde på mitt arbete. Denne mannen är nu gången ur tiden, men han dör aldrig i mitt minne så länge jag lefwer. Gud fröjde honom i den sälla ewigheten! jag wördar hans stoft.

Efter Herr Direktörens goda löfte, så kom jag åter till honom, och fick af honom 4 R:d. till; så att taflan kostade honom 6 R:d.

Ifrån den stunden jag fick dessa penningar, har Herren i himmelen förskonat mig ifrån så pressande trångmål intill denna dag. Dock, Gudi ware tack och låf för allt! ty intet annat lär hafwa warit mig nyttigt.

Jag har isynnerhet att tacka och tillskrifwa (näst Guds försyn) Herr Direktör Pilo, som gjorde mig känd och rekommenderade mig hos Akademiens Professorer samt åtskilliga Herrskaper i Stockholm, att jag fick dels drickspenningar, dels något för ritningar, och bekom tillträde hos hederligt folk: ja, han werkade så mycket, att jag blef försäkrad om 100 Plåtar att uppehålla mig wid Akademien med; men jag fick ej weta, hwem som wille bestå mig dem. Dock måste jag först hem, för flera orsaker skull. Men emellertid blef jag i åtta weckor uti Stockholm, ritade flitigt wid Akademien, war twenne gånger sedan (i bättre belägenhet) på

Drottningholm, och blef presenterad för Hans Majestät, som genomsåg mina ritningar. Konungen gaf mig Sin biljett att få komma på Operan, som de Konglige och Hofstaten sjelfwe spelte om aftonen derpå; samt befallte, att jag skulle få bese Målningarna der på Slottet. Detta war godt, och det första en större nåd än jag förstod då, men blef underrättad derom när jag kom till Stockholm. Äfwen glömde jag ej, wid detta tillfället på Drottningholm, att uppsöka min landsman wid Konungens Stall och betalte honom min skuld, samt war glad, att jag kunde fägna honom igen.

När jag nu sedan kom till Stockholm, och tog der mig ibland någon ledighet ifrån mitt hufwudyrke wid Akademien, så helsade jag på flera mina mindre kända landsmän, som alla likväl gjorde sig nöje deraf. Det föll mig ock in, att än engång, dock i sällskap med Målare-Akademiens Waktmästare, helsa på Fru Waktmästarinnan på Operahuset, der jag först anmälte mig, som förut nämndt är; men då råkade jag henne ganska bewågen, ty först war orsaken härtill, att hennes man begynte bli frisk — och (som jag kan tycka) war det för det andra, att hon nu ej trodde sig förlora någon heder härigenom.

Under dessa åtta veckors tid jag wistades i Stockholm, bodde jag likwäl hos min första wärd, nemligen Dragonen, hwilken sällan war hemma. Hans arbetsamma och beskedliga hustru, war mig en god wärdinna, och en uppriktig och ärlig wän.

Bewis derpå har jag i det, att jag intet kunde öfwertala henne till att taga emot någon betalning för mitt härberge hos henne. Med en ansenlig hop teckningar (i mån af den tid jag war i Stockholm) och tillika med mer än trettio plåtars penningar, gick jag från Stockholm i början af Oktober. Betraktandes mina öden derstädes, fördunklades i glädjetårar en stund mitt öga, att jag knapt såg för fötterna, tänkandes tillika på de mina hemmawarande, hwilka jag hoppades om några dagar derefter råka. Prosten Nyrén hade bedt (wid uppresan) att helsa på hos honom wid nedresan; och utomdess hade han bewekt Herr Lagman Lostbom att öfwersända mig 2 R:dal., hwilka jag erhöll af Professor Tempelman, fjorton dagar efter min ankomst till Stockholm. Detta wisade att Herr Prosten tänkte på mina trångmål, hwilka han kände; samt att Herr Lagmannen gerna wille wara de betryckta till understöd. Nu på min hemresa gjorde jag min uppwaktning och tacksägelse derför hos dem begge.

Sedan jag nu war hemkommen, och farit så lycklig, att jag hade förwärfwat mig så mycket penningar som till mina nödigaste höst-utlagor; så tog jag mig före att måla en tafle-collektion af fjorton stycken, wid pass 10 tum höga, hwilka alla woro Originaler, samt åtskilliga efter andra Mästares arbeten. En del deraf sålde jag i Kronobergs Län hos Grefwe Mörner. — De nyssnämnda fjorton taflor föreställde Christi lidande. Jag blef

i behof om penningar, tog mina taflor till Jönköping, gaf dem der fala för 12 plåtar till slut, men fick ej sälja dem. En liten Copia sålde jag der, och fick allenast en plåt. Detta bewisar antingen mina arbetens oduglighet, eller Jönköpings-boarnes fattigdom, eller kanske deras okunnighet.

Men äntligen uti Juli 1784 fick jag en förtjenst med twenne rums målning uti staden Falkenberg, en 20 mil ifrån mitt dåwarande hemwist; de tillhörde Ryttmästaren L. Blackstadius; och således begynte jag bli något kännd uti Halland. Uti slutet af Oktober samma år, reste jag åter till Stockholm, att widare nyttja Akademiens öfningar, i hopp på det löftet jag hade fått af Akademiens Direktör. Jag hade tillika förfärdigat åtskilliga små taflor (utom de fjorton jag utbjudde i Jönköping), hwilka jag på försök tog med mig, och sålde dem i Stockholm med förmån. Herr Brukspatron Levin köpte de fjorton taflorna, som jag i Jönköping utbjudde, och betalde dem med 12 R:d.

Nu fick jag underrättelse om sättet, huru jag skulle fått de 100 plåtar, att uppehålla mig wid Akademien med. 50 woro utlofwade af N. N. Simmingschöld, hwilken då ej war i Swerige, ej heller wäntades tillbaka; ty om det war sanning som jag hörde glunkas, så hade björnar skrämt bort denne eljest patriotiske Herren. Men de andra 50 plåtarna bestod mig den för sin konst så allmänt kände Sergell, och på det sättet, att Herr Direktör Pilo gjorde hans syssla för honom

en termin wid Akademien, medan Herr Professor Sergell war med Hans Majestät uti Italien; och lönen anwändes till mitt understöd.

Igenom Herr Direktör Pilos rekommendation, jemte fleres, så blef jag understödd med fri middagsspisning hos Herr Brukspatron Levin en gång i weckan, så länge han war i Stockholm; och likaså hos Herr Direktören sjelf. — Mycket godt gjorde salig Öfwer-Stallmästarinnan, Fru Grefwinnan Lewenhaupt mig, jemte flere ädelsinnade. Men isynnerhet blef jag bekant och fick förtroende uti Herr Banco-Commissarien Silverstolpes hus. Detta Herrskapets ädelmod är allmänt bekant; men isynnerhet är en son i huset, F. Samuel, den som jag allt sedan hållit för wänskapligt att brefwexla med; hwilket ej lärer upphöra så länge som ske kan.

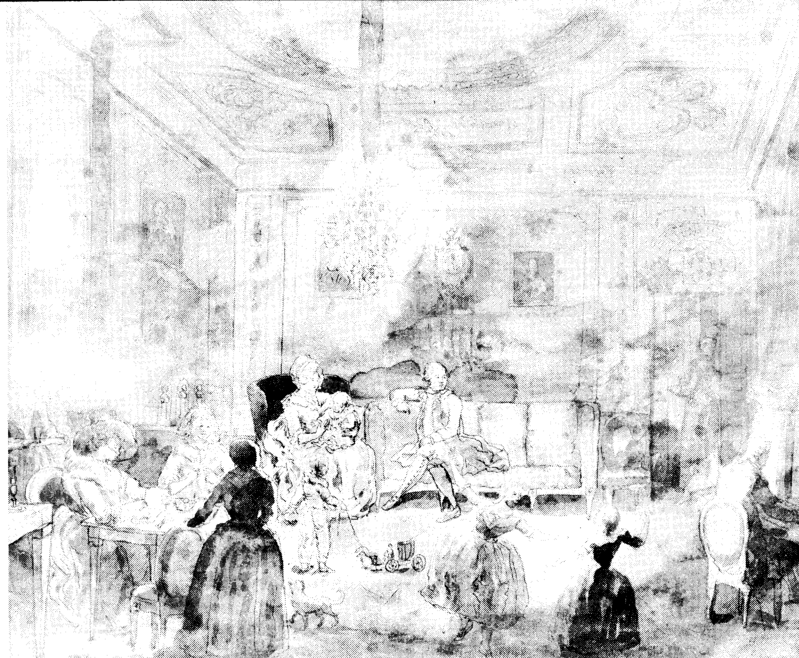
När jag nu hade warit wid Akademien några weckor, sjuknade jag af en stark rötfeber. Då besökte Herr Doktor Malm mig, på Silverstolpiska Herrskapets anhållan. Doktorn ansåg nästan omöjligt, att jag skulle kunna uthärda och åter bli frisk; men den nådige Guden wälsignade Läkarens oförtrutna flit, och andra menniskors williga bistånd, som jag åtnjöt i denna belägenhet, så att jag i början på nyåret begynte komma till någon sansning, och blef så småningom wid temlig god helsa.

Jag hann likwäl, fast med skälvande kropp och händer, fullborda en Original-tafla, som föreställde Zaleucus när han lät sticka ut det ena ögat på

sig, och det andra på sin son; hwilken tafla, tillika med en hop ritningar, för allmänt åskådande utställdes på Målare-Akademien. Sedan köpte Hertig Fredrik Adolf nyssnämnda tafla, och betalde den med 12 R:d. Akademien tilldömde mig den tredje (eller mindre) Prismedaljen i Silfwer, wid detta års skärskådning, för teckning efter lefwande modell. Jag fullföljde widare mina Akademiska öfningar detta år, och förtjente mig dessutom öfwer 150 plåtar, som jag hade i bespar wid min hemresa. Hvilken skedde i medlet af Juli på det sättet, att jag reste ifrån Stockholm och till mitt hem, med förbud för Wice-Presidenten i Götha Hofrätt, Herr Baron E. Adelcrantz.

Nu hann jag förlossa mig utur den skuld jag häftade för, och tyckte mig nu kunna wara i hjelpligt godt stånd såsom frälsebonde. Och sedan jag några weckor warit åter hemma, reste jag på Ryttmästar Blackstadii begäran till Sannarp uti Halland, och målade ett förmak, samt blef då af ägaren, Herr Hofjägmästaren Fredr. Lagercrantz, anmodad att följande sommar derpå återkomma; emedan, utom hwad Herr Hofjägmästaren widare wille hafwa måladt på sin gård Sannarp, så wille han att jag skulle måla Altartaflan uti deras socknekyrka Årstad. Jag reste derifrån uti Nowember hem igen, men hade så när ej kommit hem för en grufwelig wattuflod, som öfwerswämmade broar och lägre orter.

Efter gjordt löfte, kom jag 1786 uti Juni till

Familjen De Geer på Finspångs slott. Lavyr 1787.
Linköpings stads museum

Herr Hofjägmästaren på Sannarp, samt målade (utom annat för h a n s räkning) Årstads Altartafla, som föreställer Christi lärande i templet wid tolf års ålder. Denna tafla är 11 alnar hög och 12 alnar bred. Jag har ock utstuckit den uti en liten kopparplåt, tillika med flera; ty till ledighets-arbete har det roat mig, att försöka gravera både i trä, på papp och i koppar; hwilket allt är ökändt ifrån andras arbeten, både af maneret och af mitt namn, som jag ibland har utstafwat derpå, men mest tecknat med PH. och åratalet.

1787 reste jag uti medlet af Januari för tredje gången till Stockholm, att biwista Målare-Akademien; försedd med en tio till tolf småtaflor af åtskilliga ämnen, hwilka alla, med en del mina ritningar det året, utställdes på Akademien för allmänt åskådande; sedan sålde jag dem uti Stockholm med fördel. Jag blef ock wid detta års skärskådning af Akademien hedrad med den a n d r a medaljen i Silfwer; som är en grad öfwer den jag fick förut.

Utom det att jag ej försummade de publika underwisningarna, målade jag åtskilliga små taflor på egen hand, portraiter, med mera som kunde förekomma; samt gjorde en Copia för Herr Direktör D e p r é s räkning, af lika storlek med den tafla han sjelf hade målat åt Konungen; der föreställdes, då Hans Majestät med sina Swenska Herrar, samt Kejsar Joseph, biwistade Gudstjensten uti Sanct Petri kyrka i Rom, Juledagen år 1783. — Jag blef

af wederbörande med smickrande löften sedan erbuden, att blifwa Dekorations-målare; hwilket jag med höflighet afslog. Akademiens Ledamöter styrkte mig till att den sommaren täfla med Akademiens Lärlingar, om högsta priset i Guld. Hwilket jag ock gjorde. Ämnet war, att föreställa, då David blef smord till Konung; men jag fick ej mer än en medtäflare, Eckstein wid namn. Wid skärskådningen, som alltid plägar ske den 24 januari, tilldömdes min medtäflare den minsta guldmedaljen, och jag fick intet i detta afseende. Men en omständighet må jag här nämna, ehuru den stöter på eget beröm, det är: en del af Akademiens ledamöter ansåg min tafla wärd högsta priset, och isynnerhet beifrades detta af Herr Professor Sergell. Intet hörde jag det, ty jag war då hemma och ej i Stockholm; men jag wet det af en annan, som intet är böjd för osanning.

Herr Direktör Deprés tog sedan taflan hem till sitt, för att flere skulle få se den: emedan han hade dagligen åskådare af gällande personer. Min tafla blef kort derefter såld, och jag fick för henne 50 R:d., som skickades med posten till mig. Alltså war jag lyckligare härmed, än om jag hade fått det pris som utfäst war af Akademien, och isynnerhet om det skolat erhållas mot Sergells bifall; ty jag håller honom för den störste kännaren.

Sedan jag nu på omnämndt sätt tillbragt min tid för denna gång i Stockholm, reste jag i början

af September derifrån, och hade förwärfwat mig i contanta penningar öfwer 70 R:d., utom det jag fick för pris-taflan. På denna min hemresa hade jag det nöjet, att wara en åtta dagar, eller mer, uti Herr Kammarherren Baron R. Lejonhufwuds wärda hus, hwarest äfwen befanns Silverstolpiska Herrskapet från Stockholm. Men detta Herrskap war rest till Finspång, på några dagar att bli qwar der; alltså träffade jag ingen synnerlig bekant på Hendlö wid min ankomst, utan ett bref, som pålade mig resa till Finspång. Det jag följande dagen ock gjorde. Herr Baron och Kammarherren De Geer hade råkat mig uti Stockholm, och bjudit mig någon gång komma till Finspång.

Jag reste med Hendlö-Herrskapet derifrån, sedan jag hade gifwit försäkran, att jag skulle om några dagar åter komma tillbaka igen, och då måla de taflor, som Herr Baron och Kammarherren De Geer åstundade. Det skedde, och jag war sysselsatt härmed i nio weckor. Sistnämnde Herre begynte under denna tiden öfwertala mig, att flytta från Småland opp till denna ort, och erbjöd mig ett frälsehemman på sitt gods; men flytta så lång wäg och intet bekomma mer hugnad af sitt gårdsbruk, än det jag redan i Småland försörjde mig med — det fann jag mig icke uti. Jag föreslog ett annat sätt, på hwilket jag wille flytta hit: nemligen, att hellre köpa mig en hemmansdel, då jag såg mig i stånd att kunna den betala. Äntligen

fortsatte jag denna min hemresa ifrån Stockholm, och hemkom den 22 December.

Jag blef hemma hos de mina i begynnelsen af det följande året, 1788; och jemte andra arbeten jag företog mig, så målade jag en spis, föreställande derpå Marci Aureliani triumph med Zenobia, hwilket werk Herr Kapiten Råberg uti Stockholm hade beställt utaf mig. Men uti Maj månad reste jag till Halland, och målade altar-taflan uti Sönderums kyrka. Den föreställde Christi nedtagande af korset. Sedan reste jag åter i Augusti till Finspång, samt målade der Orangeri-huset utanpå: detta slöt jag wid Michaelistiden. Färdades så till Quillinge, och målade en altar-tafla der, som föreställde Jungfru Mariä kyrkogång. Detta sistnämnda arbete war jag sysselsatt med en fem weckor; och det war den hösten owanligen kallt wid den årstiden.

Sedan, uti början af November, reste jag tillbaka igen till Finspång, och blef hos Herrskapet der, tills dagarna före Jul; då jag for derifrån, och kom hem den 24 December.

Under min wistelse på Finspång sistnämnda år, handlade jag mig till mitt nuwarande hemwist; nemligen en fjerdedel uti frälseskatte-Bergslags-hemmanet Olstorp, beläget uti Finspånga Län, i Risinge tingslag och socken. Denna i anseende till hus nedruttna och wanhäfdade gård-del, betalde jag med en köpesumma stor 8000 daler kopparmynt. Det hade warit mig omöjligt att wåga mig

i denna handel, om icke Herr Baron och Kammarherren De Geer hade genast lossat mig från min säljare. Dock kom jag alltså i 6000 Daler R:mts skuld på Finspångs Contoir, emot 6 procents ränta.

Uti början af år 1789 war jag hemma. Och under den tiden målade jag en altar-tafla, beställd till Wapnös kyrka wid Halmstad, hwarpå ock föreställdes Mariä Kyrkogång; dock olikt taflan i Quillinge wid Norrköping. Sedan reste jag i slutet af Maj till Finspång igen; under den tiden jag wistades der, så målade jag, utom hwad jag gjorde för Herrskapets räkning, äfwen twenne Kabinetts-taflor, som Hertig C a r l hade beställt af mig, och för hwilka jag fick 100 R:d.

En åtta dagar för jul kom min äldsta son, Peter Marian, från hemmet, till att skjutsa mig hem med min egen häst. Jag blef då hemma öfwer julhelgen. Men på nyåret 1790 reste jag med min son Fredrik till min födelseort, såsom för sista gången, att taga afsked af min fader, syskon och andra bekanta; ty afståndet oss emellan blef, genom flyttningen till Olstorp, ökadt med tjugu mil i stället för elfwa. Wid detta tillfälle, för eget nöje, afritade jag utsigten af Öfra Ön (derest jag är född), Wirestads Kyrka, och min Fader med sitt åldriga ansigte. Tillika på en af mina ungdomskamraters begäran, deri födelse-granskapet, måste jag göra honom wid detta tillfälle det nöjet, att måla honom en b o n a d; en wäggprydnad, som jag förut till sin beskaffenhet beskrifwit. Uti sitt

stånd, såsom bonde, war denne nog en förmögen man: men jag hade icke lust att göra detta på förtjenst, utan för gammal wänskaps skull. — Alltså har jag nu omrört både det första och sista måleri, som jag gjort i födelse-trakten.

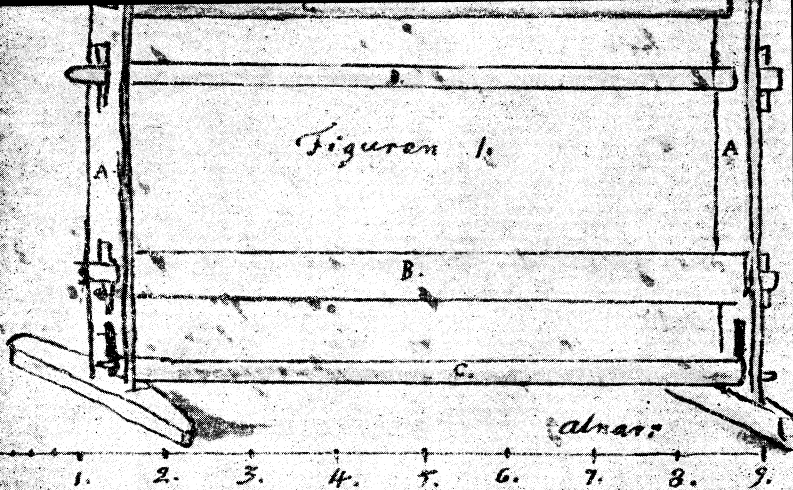
Detta år, i medlet af Mars, flyttade jag med hela mitt hushåll till mitt nya hem Olstorp, en wäg af tjugu mil; sedan jag först hade hållit auktion, på hwad som icke lönte mödan att frakta denna flyttewäg. Alltså fick jag än engång litet erfara, hwad det will säga: sätta bo. Nu fattades mig icke allenast nödiga husgerådssaker, som höra till landtbrukare, utan äfwen hus, som wi kunde wara någorlunda hulpne med. Derföre måste jag i början af sommaren sysselsätta mig med reparationer. Jag wore otacksam, om jag förtege hwad Fru Grefwinnan Aurora De Geer bidrog till mitt hushålls förbättring. Utom twenne grytor, en stekpanna, sex tenntallrikar, några lerkäril, jemte andra nyttiga saker, så gaf hon mig ett par dragoxar, en mjölk-ko och fyra stycken får.

Sedan jag nu hade fått mina kojor i hjelpligt stånd, kom jag uti Augusti till Norrköping, och målade i St. Johannis kyrka en altar-tafla, hwarpå föreställdes Christi Dop uti Jordan. Men sedan jag hade slutat detta, fullföljde jag än widare mina reparationer med min bonings-stuga hemma, samt målade jemwäl mig en bonad, för att liksom återkalla det nöje, som dessa prydnader gjorde mig i barna- och ungdoms-åren, innan jag lemnade den

kära födelseorten. Härpå äro föreställda åtskilliga Bibliska Historier, såsom Mariä Bebådelse, Christi Födelse, hans Omskärelse, de Wise af Österlandet, Christi Dop, med mera; och denna wäggprydnad bär tillika följande af mig sammanfattade påskrift:

"Till Jule-prydnad i denna hydda,
Denna målning ämnad är;
Med swaga drag är tecknad här
G u d s S o n s ankomst, att oss skydda
För Syndens straff och Satans makt,
Som Adams fall har på oss bragt.
Hwad böra wi härwid betrakta?
Jo, Guds kärlek till wårt wäl,
Som med sitt blod har frälst wår själ.
Så låt oss glädjas, ej förakta
J e s u m i sin ringa prakt!
Dermed han döden nederlagt."

Sedan jag nu således hade hunnit få min koja upphjelpt, kunde jag med ledigare sinnen företaga en målning af fyra taflor, rörande Frimureriet, hwilka Prins Carl hade beställt utaf mig twenne år härförinnan: samt repeterade på andra dukar dessa målningar för Herr Grosshandlaren och Brukspatron S c h ö n uti Stockholm. Äfwen målade jag en altar-tafla till Tingstads Kyrka, hwarpå Jesus föreställes, när han bar sitt kors. När jag nu hann sluta dessa arbeten jemte någon målning på Finspång för Herrskapets räkning, så nalkades Juli månad

"En behändig Målare-ställning för mycket stora Taflor." Teckning i "Undervisning uti Konst-Yrken för Nybegynnare" av Pehr Hörberg. Manuskript i Nyköpings högre allmänna läroverks arkiv

innewarande år, då jag sedan nyttjade helsobrunnen wid Hjerttorp. En fyra weckor efter slutad brunns-cur, reste jag i sistledne Augusti hit till Norrköping, att företaga mig altar-taflans målande uti St. Hedvigs Kyrka. Denna tafla kommer att föreställa, då Frälsaren uppenbarade sig för sina Lärjungar när Thomas war tillstädes. Denna Kyrkoprydnad är en gåfwa (liksom den altar-taflan, hwilken är i St. Johannis Kyrka derstädes) af Herr Brukspatron Christian Eberstein, i hwars hus jag nu, under arbetstiden på nämnda tafla, här i staden är och bor.

Således har jag nu berättat det hufwudsakligaste, som hörer till min Lefwernes-Beskrifning: göre nu hwar och en anmärkningar härwid efter behag. Jag för min egen del, kan icke annat än i mitt innersta gladeligen tacka och låfwa den store och nådige Guden, som så hafwer med sin allwisa Försyn ledsagat mig intill närwarande dag. Han lede mig min öfriga tid, den må blifwa kort eller lång, att jag aldrig wårdslösar och wiker ifrån mina pligter emot Honom, min nästa och mig sjelf! ! !

Herre, Du, store Gud! förläna alla de mina denna nåden, samt alla menniskor tillika! Då blifwer wår tid uti werlden snarare ett lugn och nöje, än en wedermöda: och wi kunna då, af nåd, för Medlarens skull, wara wissa om en säll ewighet!

Norrköping, den 17 Oktober, 1791.

Hörbergs Lefwerne.

Fortsättning.

Det är en tid af tjugufyra år förfluten, sedan jag på salig Professor J. H. Lidéns begäran skref det som är tillhörigt Linköpings Bibliothek.

Såsom jag då gjorde detta, endast för att uppfylla salig ofwannämnde Professors önskan, emedan han war i lifstiden min redlige wän, och befordrare till mitt bästa i de mål, som för honom möjliga woro: så will jag ock, efter mina nu i lifwet warande redliga wänners begäran, lemna fortsättningen af de händelser, som mig sedan hafwa öfwergått: och det i min naturliga enfald, på fattligaste och i kortaste begrepp.

Det högsta Gudomliga Wäsende, hwaraf jag och allting har sitt upphof, till hwars kännedom jag har wägledt mig genom Dess uppenbarelse i Nåden, i den Heliga Skrift och i Naturens rike, ware tackadt och äradt af mitt fulla hjertas innersta, att jag har sluppit de betryck, som i början omnämnda äro!

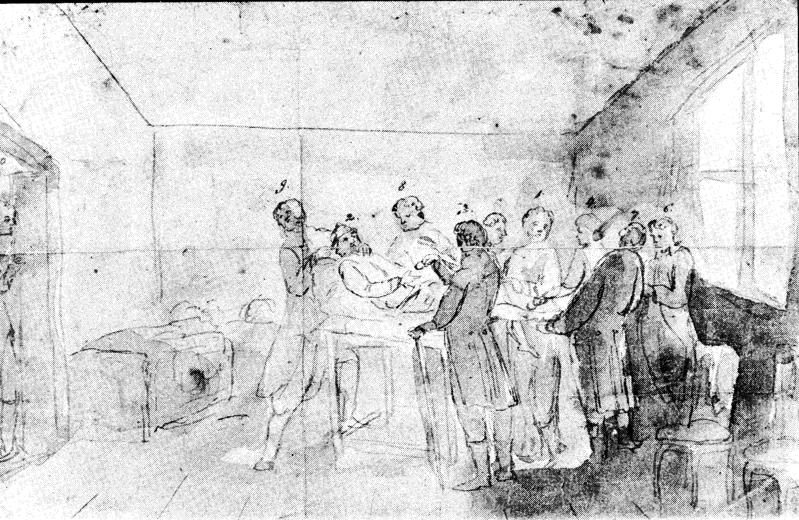
Genom Guds wälsignelse har jag sedan blifwit

ägare af ett halft hemman: en fjerdedel i Olstorp, och den andra i Falla. Båda fjerdedelarna äro bergslagshemman i Hellestads Bergslag. Detta är litet för en rik lyckans gunstling; men för mig af betydlighet.

År 1800 war jag i min födelsebygd, och målade altar-taflan uti Wirestads kyrka: då jag hade det rörande nöjet, att se min gamle Fader, min stjufmoder och en halfbroder, samt min födelseplats, med de föremål, som i min barndom wäckte min första uppmärksamhet; men som redan, genom skogens uthuggning och andra förändringar, woro blefna mycket förwandlade.

Wid åren 1802 och 1803 insjuknade jag för andra gången uti en swår rötfeber, under det jag arbetade i St. Lars kyrka i Linköping, och bodde hos dess Comminister, Pastorn Gustaf Hammarqwist. Men genom Guds hjelp och Doktor Göhls skötsel, kom jag åter till helsan, fastän en hans piga och en gosse, hans betjent, då i samma sjukdom afledo. Sjuk af frossan har jag warit tre gånger rätt swårt.

Få år derefter begynte jag få smärtsamma känningar af stenplågan, som först röjde sig med det, att jag ej tålde åka på wagn. Änteligen, genom Herr Archiatern I. Westrings rekommendation hos sin wän Archiatern Pehr af Bjerkén i Stockholm, blef jag af den sistnämnde opererad i Norrköping, hos Bryggaren Carl Fredrik Bohman, den 2 Mars 1807; då ur blåsan skars en sten, som

Pehr Hörbergs operation. Fr. v. hans dräng Jan, doktorerna Norstedt, Ekström, Bock och Ericsson m. fl. samt med ryggen mot åskådaren arkiatern Pehr af Bjerkén. Lavyr 1807. Växjö fornsal

wog twå och ett fjerdedels lod. Tolf weckor derefter war jag så återställd, att jag kunde resa hem, och begaf mig från staden. Jag hade tidtals en ganska bitter hufwudwärk, och det ifrån mina yngre år; men alltsedan operationen har jag ej haft känning deraf. Likwäl war jag i flera år efter denna operation något swag.

Som jag med egen hand aldrig har kunnat rätt handtera gårdsbruks-arbeten, så har jag på arrende lemnat bruket till mina båda söner, Peter och Johan Gustaf, emot wisst undantag. Sonen Peter har nu fem barn, twå söner och tre döttrar; Johan Gustaf har twå flickor.

Genom Hans Kongl. Höghet Kronprinsens föranstaltande, har jag nu en årlig pension af 100 R:d. Banko, som tillställes mig qvartalswis af H. K. Höghet Hertigen af Södermanland, utur dess egen hand-cassa. Denna pension är ett ganska betydligt understöd för mig och min gamla hustru. Det försäkringsbref jag fick derpå, är dateradt Finspång den 21 Juli 1812.

Om jag och min Gumma lefwa tillsammans till den 26 December detta år, så hafwa wi som gifta makar sammanlefwat i 46 år. Alldeles tandlös har jag i flera år warit.

Om någon märkwärdig händelse sker mig mera på denna sidan om min graf, det wet Gud allena; men jag hoppas och tror, att jag frimodigt och saligt skall möta döden, och min bestämmelse för ewigheten. —

Härmed slutar jag min Lefwernes-Beskrifning, och bjuder den ädelsinnade Läsaren ett ömt

Farwäl!

Falla, den 2 Oktober, 1815.

Pehr Hörberg.

Altar-Taflor

Målade af Mig, intill när-
warande dag.

Taflorna följa hwarandra i ordning efter Åren då de blifwit gjorda. Der Numrorna äro tecknade med*, har jag målat efter andra Mästares Composition, och dessa mina arbeten äro således icke mera än till hälften Originaler: men de äro icke heller Copior, emedan jag mest aldrig haft originaler att tillgå, utan blott ritningar eller kopparstick, gjorda efter original-taflorna. De taflor, som ej bära Gifwarens namn utsatt, äro målade på Kyrkans och Församlingens bekostnad. —

Falla, uti Hellestads Socken, den 16 Aug. 1812.

Pehr Hörberg.
Konglig Hofmålare, och Ledamot af
Akademien för de Fria Konsterna.

Tillägg. Der denna för trenne år sedan gjorda Förteckning slutade, har jag nu fortsatt och beskrifwit hwad jag yttermera, ifrån år 1812, i denna wäg målat. —

Falla, d. 2 Okt. 1815.

Förteckning på de Altar-taflor, som jag haf-wer målat till närwarande dag

N:o		Årtal
*1	Wrigstad uti Wexiö Stift: Nattwardens Instiktelse. Originaltaflan är målad af Georg Engelhard Schröder år 1733, och är nu Altartafla uti Wexiö Domkyrka	1778
2	Årstad uti Halland: föreställer Jesu lärande uti templet wid tolf års ålder. Skänkt till Kyrkan af Hofjägmästaren m. m. Fredr. Lagercrantz	1786
3	Sönderum wid Halmstad: Christi nedtagande af Korset	1787
4	Quillinge i Linköpings Stift: Jungfru Mariä Kyrkogång. Skänkt af församlingens tjenstehjon och barn . .	1788
5	Wapnö wid Halmstad: Jungfru Mariä Kyrkogång	1789
6	St. Johannis Landskyrka uti Norrköping: Christi Dop i Jordan. Skänkt till Kyrkan af Grossh. och Brukspatron Chr. Eberstein	1790
7	Tingstad uti Linköpings Stift: Jesus bär sitt Kors	1791
8	St. Hedvig, Tyska Kyrkan uti Norrköping: Jesus uppenbarar sig för sina Lärjungar, då Thomas war till-	

N:o Årtal

städes. Skänkt till Kyrkan af Grossh. och Bruksp. Christ. Eberstein 1791

Nämnde Herre har också skänkt till Kyrkan en stor Tafla som betäcker Orgelwerket, med namn af Orchestrion, föreställande Konung David med sina Sångare och Instruments-Musikanter; målad af mig 1797.

9 Regna i Linköpings Stift: Jesus i Synagogan i Nazareth 1792

10 Swennewad uti Nerike: Christi begrafning. Skänkt till Kyrkan af Generalen m. m. Gustaf Philip Wennerstedt 1793

11 Ekeby uti Nerike: Jesus wälsignar Barnen 1793

12 Lekaryd i Wexiö Stift: Då Pilatus wisade Judarne Jesus, och sade till dem: Se Menniskan! 1794

13 Finspångs Brukskyrka: En Allegorisk Målning, mig ålagd att göra af Bruksägaren 1794

14 Hycklinge i Linköpings Stift: Första Scenen af Christi korsfästelse 1794

15 Wissefjerda i Calmar Län: Christi nedtagning af korset. Betald genom sammanskott af få bönder 1795

N:o Årtal

16 Sund i Linköpings Stift: Christi Törnekröning 1795

17 Rystad wid Linköping: Christi nedtagning af korset 1796

*18 Skeda wid Linköping: Jungfru Maria besöker Elisabeth. Följt, på Biskoppens begäran, Jovenets Composition 1796

19 Westrum i Linköpings Stift: Christi Bergspredikan. Skänkt af en Fru i församlingen 1796

20 Hölö i Södermanland: Nattwardens Instiktelse. Skänkt af H. K. H. Arfprinsen Fredrik Adolf 1796

21 Lunda i Nyköpings Län: Christi Förklaring 1796

22 Wiby i Linköpings Stift: Hällebergens remnande och Grafwarnas öppnande m. m. wid Christi död 1796

23 Tåby i Linköpings Stift: Taflan föreställer samma ämne som den förra; och är skänkt till Kyrkan af Landshöfd. m. m. Frih. Ulr. Hamilton 1797

24 Norrköpings Stadskyrka: Nattwardens Instiktelse 1797

25 Herrberga i Linköpings Stift: Christi korsfästelse, dess sidas upp-

N:o | Årtal

stingande och Röfwarnas bens krossning. Skänkt af en Rusthållare 1798

26 Westerlösa i Link:s Stift: Christi dödsdom af Pilatus, som twår sina händer. Skänkt till Kyrkan af Insp. Hultgren 1798

*27 Kälfwesten i L:s Stift: Christi korsfästelse. På Gifwarens, Kongl. Camrer Ljunggrens begäran, nyttjat Ehrenstrahls Composition, som är på en stor tafla i Stockholms Storkyrka .. 1798

28 Ölmehärad i Wermland: då Jesus lärde hwar dag m. m. 1798

29 Stora Malm i Södermanland: Christi himmelsfärd. Skänkt till Kyrkan af Bruksägaren der i socknen 1798

30 Täfwels-ås i Wexiö Stift: Christi Bön i Örtagården; skänkt af Generalen m. m. Salomon Hederstjerna 1799

31 St. Lars i Linköping: 2:ne stora taflor uti Choret: 1:o Jesus lärer hwar dag i Templet; och

32 2:a Christi Hudflängning 1799

33 Husby i Oppunda Härad i Södermanland: Petrus wid kolelden i Öfwerste Prestens palats. Skänkt af Landshöfd. m. m. Grefwe Georg Fredrik Strömfelt 1799

N:o		Årtal
34	Häradshammar i Link:s Stift: Jesus lärer hwar dag i templet m. m. af Math. 21. Marc. 11. och Luc. 20. Cap.	1800
35	Wirestad i Wexiö Stift: samma ämne som sistnämndt är. Mycket stor tafla, 10 och en fjerdedels alnar hög samt 11 alnar bred. Skänkt till Kyrkan af Rusthållaren Pehr Jönsson	1800
36	Slaka wid Linköping: Christi Bön i Örtagården. Taflan war förut målad af en Berggren, med en enda figur: Christus på korset. Ommålningen bekostad af Grefwen m. m. N. N. Horn	1801
37	Gammalkil i Link:s Stift: Jesu Samtal med Nicodemus om nya Födelsen. Skänkt till Kyrkan af dess Prost m. m. C. R. Ekwall	1801
38	Konungsund i Link:s Stift: Jesus wälsignar de små Barnen. Till Kyrkan skänkt af dess Prost m. m. J. Schenmark	1802
39	Gustafs Kyrka uti Dalarna: Christi Himmelsfärd. Taflan är skänkt till Kyrkan af Kon. Gustaf IV. Adolf	1802
40	Gryt i Link:s Stift: Christi Himmelsfärd	1802

N:o		Årtal
41	Söderköpings Stadskyrka: Christi Födelse	1802
42	Rappestad i Link:s Stift: Christi Böh i Örtagården	1802
43	Krokshult i Jönk:s Län, Wexiö Stift: Jesus wälsignar de små Barnen	1803
*44	Skärkind i Link:s Stift: Christi Förklaring. Gjord efter Raphael Urbinos Composition på dess namnkunniga tafla, och i lika storlek med Originalet. Skänkt till kyrkan, (som först måste ombyggas, innan taflan kan få plats såsom altartafla), genom sammanskott af några betydande Herrar	1803
45	Wårdsberg wid Linköping: Twenne Taflor i Choret: 1:o Christi Dop; och	
46	2:o Nattwardens Instiktelse	1803
47	Närpes kyrka i Wasa Län: samma ämne som N:o 25	1803
48	Furingstad i Link:s Stift: Jesu Samtal med den Lagkloke, då han föreställde Den Barmhertige Samariten ..	1803
49	Björsäter i Link:s Stift: Twenne stora Taflor uti Choret: 1:o Christi Födelse;	
50	2:o Christi Död och Hällebergens remnande m. m.	1803

N:o		Årtal
51	Ljung i Link:s Stift: Christi Förklaring	1803
52	Wårdnäs i Link:s Stift: Christi Förklaring	1803
53	Ekeby-Rinna i Link:s Stift: Christi Himmelsfärd	1803
54	Gistad i Link:s Stift: Jesu Bergspredikan. Denna tafla får ej plats såsom altartafla, förrän Kyrkan blir ombyggd	1804
55	Östra Skrukeby i Link:s Stift: Jesu Lärande i Templet wid tolf års ålder	1804
56	Lönsås i Link:s Stift: Samma ämne som N:o 25 och 47	1804
57	Ekeby-Borna i Link:s Stift: Nattwardens Instiktelse. Skänkt till Kyrkan af Grefwe Carl Edward Gyllenstolpe	1804
58	Löt och Borg (nu allenast En kyrka) i Link:s Stift: Jesu Bergspredikan. Skänkt till Kyrkan af Öfwersten m. m. Baron Adelswärd	1804
59	Asa i Wexiö Stift: Jesus talar med Judarne om Phariséens och Publikanens olika Rättfärdighet. Skänkt till Kyrkan af en Herre derstädes, hwars namn jag	

N:o Årtal

ej rätteligen mins, hwilken ålade mig att föreställa detta ämne på Altartaflan 1804

*60 St. Annas Kapell i Linköpings Stift: De Wise af Österlandet tillbedja Barnet Jesus. Skänkt till Kyrkan (som skulle byggas) af Riks-Rådinnan m. m. Gyllenstjerna, som lånade mig en wäl graverad Estampe, efter C. P. Rubens Tafla, för att följa; men som denna hade en omwänd form emot Altartaflan, så gjorde jag af egen Composition tillökning på öfra delen 1805

61 Nykyrka i Link:s Stift: Jesus wälsignar de små Barnen 1805

62 Allgutsboda i Wexiö Stift: Christi Himmelsfärd 1805

63 Krokek i Link:s Stift: Christi uppståndelse ur grafwen 1806

64 Ringarum i Link:s Stift: Jesus och hans Lärjungar döpa, liksom Johannes Döparen gjorde uti Enon. Skänkt till Kyrkan af Generalen m. m. Grefwe Philip v. Schwerin 1806

65 Tjällmo i Link:s Stift: Christi uppståndelse ur grafwen. Skänkt till Kyrkan af Herr Brukspatron Wasserin 1806

66 Odenswij i Link:s Stift: Jesu Samtal med Nicodemus om Nya Födelsen.

N:o Årtal

Skänkt till Kyrkan af Lagmannen Granschoug 1806

67 Häradshammar i Link:s Stift: se N:o 34. Genom wådeld afbrann Kyrkan med den förra altartaflan; den senare är lika med den förra; skänkt till Kyrkan af N. N. Ridderborg v. Bloch 1806

68 Swärtuna wid Nyköping: Jungfru Mariä Kyrkogång 1806

69 Dagsberg i Link:s Stift: Jesus ställde ett barn ibland sina Lärjungar, och talade om den störste uti himmelriket 1807

70 Örtomta i Link:s Stift: Christi Korsfästelse 1807

71 Östra Husby i Link:s Stift: Christi Himmelsfärd 1807

72 Swenarum i Jönköpings Län och Wexiö Stift: Jesus, uppwäckt ur sömnen, stillar wädret och hafwet. Skänkt till Kyrkan af Professorn i Upsala Anders Swanborg 1808

73 Risinge i Link:s Stift: Jesu Bergspredikan. Skänkt af mig till Kyrkan, emedan jag är en Församlingens medlem; men kyrkan måste ombyggas, innan denna tafla kan få plats som altartafla 1809

N:o		Årtal
74	Ljung i Linköpings Stift: Christi Förklaring. Se N:o 51. Den förra taflan förstördes, tillika med kyrkan, af åskeld	1809
75	Godegård i Link:s Stift: Jesus wälsignar de små Barnen. Skänkt till Kyrkan af Fru Brukspatronessan Grill	1809
76	Qwarsebo i Nyköpings Län: Christi Bön i Örtagården	1809
77	Rinkaby i Nerike: Christi Bön i Örtagården. Skänkt till Kyrkan af Grefwen m. m. Mörner	1810
78	Bjälbo, Annex till Skenninge: Christi uppståndelse ur grafwen. Skänkt af Krono-Befallningsmannen Rehndal	1810
79	Åtwid i Link:s Stift: Christi Bön i Örtagården. Skänkt till Kyrkan af Öfwersten m. m. Baron Adelswärd; men kyrkan måste ombyggas, innan denna tafla kan få plats som altartafla, ty den är 9 alnar hög och 6 alnar bred ..	1812
80	Stigtomta i Nyköpings Län: Jesus twår sina Lärjungars fötter	1812
81	Asarum wid Carlshamn: Christi Himmelsfärd; 7 och en halv aln hög och 6 aln. bred	1813

N:o Årtal

82 Ö l m s t a d uti Wexiö Stift och Jönköpings Län: Jesu Nattwards Instiktelse 1813

83 Ö s t r a T o l l s t a d i Link:s Stift: Christi Födelse. Skänkt af Handelsmannen Herr A. H. 1813

84 H ö g s j ö Brukskyrka i Stora Wingåker; en liten tafla, som föreställer Christi födelse 1813

85 Ö s t r a H u s b y i Linköpings Stift: Ommålat min förra Chor-målning Christi Himmelsfärd, och gjort twenne andra Chor-målningar, som föreställa: 1:o Moses eller Lagen; 2:o Johannes Döparen eller Evangelium 1814

Nämnda Altartafla är den widaste och största af alla dem jag hittills målat; den är omkring 15 alnar bred och 10 alnar hög.

86 S k ä r s t a d s Kyrkas Altar-Tafla i Wexiö Stift: Christi Födelse; är 8 alnar hög och 6 aln. bred. Skänkt till Kyrkan af dess Kyrkoherde, Kongl. Hofpredikanten Lars Wadell 1814

86 T ö r n w a l l a kyrka i Link:s Stift: Christi Bön i Örtagården; är 5 och en fjerdedels alnar hög samt 4 och en half alnar bred 1815

Något om mina öfriga Målningar.

Dessas antal, i större och smärre, mer och mindre utförliga Taflor och Portraiter, öfwersteg, för flera år sedan, 600. De äro till en del Originaler, till en del Copior; mest alla märkta med mitt namnsmärke PH. och årtalet; det förra är på somliga taflor med bokstäfwer utstafwadt.

Ibland dem af mina arbeten, som ej äro Altartaflor, will jag omnämna såsom de märkligaste:

1. Den redan förut nämnda Taflan, som betäcker Orgelwerket uti Tyska Kyrkan i Norrköping och föreställer Konung David med sin Musik och Sångare.

2. En Tafla på Terna i Södermanland, hwilken föreställer Konung Gustaf den Förste, dold uti en källare för Christian Tyranns förföljelse, hos sin swåger Grefwe Brahe derstädes. Stor Tafla; betäcker en hel wägg i salen.

3. Wår nu warande Herre, Konung Carl XIII har flere af min hand målade betydligare Taflor; och af mina Hand-ritningar*) ett större antal.

4. Har jag nu för händer en Kabinetts-tafla af 3 alnars bredd och 2 alnars samt 7 tums höjd, hwilken H. K. H. Kronprinsen sjelf walt ämnet

---

*) Mina Hand-ritningar äro av större mängd än jag kan uppgifwa; de äro mest alla märkta med den wanliga namnstämpeln och årtalet.

Pehr Hörberg på Bacchi hof i Norrköping. Teckning 1806. Linköpings stads museum

till och af mig betingat. Taflan skall föreställa den Asiatiske Sigge Fridulfssons ankomst till Gylfe och Swenska Folket, som antogo honom till Konung, Religions- och Lagstiftare, och sedan förgudade honom under namn af Odin. — Jag är nu mellan fruktan och hopp, om min ålder och swaga syn tillåta mig utföra den plan, som jag har uttänkt och önskar.

Jag har wid lediga stunder roat mig med att gravera i Koppar, och har ännu dessa graverade försöken i behåll. Detta har wäl föga warit mig någon inkomst till understöd i min bergning; men har dock gjort mig det nöjet, att älskare och rätta kännare i Teckningskonsten hafwa ökat sina samlingar med aftryck af dessa mina Försök.

Ett wisst Slag af Gravur har jag påfunnit, som är likt de gamle Mästares sätt på 1500- och 1600-åratalen; dessa Tryckstämplar, gjutne af Gips, kunna under Boktryckare-pressen aftryckas tillika med Boktryckeri-stilen.

Brukbar Tusch till teckning, lavur och skrifning har jag påhittat att tillwerka.

Jag har gjort Statuer, större och mindre, än af träd, än af lera, sedan bränd i Tegelugnen.

Uti mina yngre år gjorde jag slädar och wagnar, samt åtskilliga snickare-arbeten; ty mitt blotta måleri war otillräckligt för att nära mig och de mina på landsbygden. Det förstår sig, att isynnerhet dessa mina sistnämnde arbeten ej kunna sättas i bredd med större Mästares werk.

Hwad arbeten jag efter denna dagen kan göra, sedan jag nu är nära 70 år gammal, — det wet den Högste Guden allena! Honom ware låf och tacksägelse för allt, som han mig låtit genomgå!

Falla, den 2 Oktober, 1815.

Pehr Hörberg.

Målningar,

hwilka jag med säkerhet mins
mig hafwa gjort.

Hwad som i denna Förteckning blifwit upptaget, är tillsammans en blandning af hastwerk, öfnings- och utförligare arbeten. Förteckningen är på wänners begäran börjad i April 1797. (Alla arbeten, hwilka ej som Copior äro antecknade, äro af egen Composition).

Pehr Hörberg.

Förteckning på mina Arbeten.

År		N:o
1764	Copie af Wexiö Domkyrkas Altartafla, som föreställer Nattwardens Instiktelse; comp. af Georg Engelhard Schröder år 1733	1
1765	Ett Dryckessällskap; efter Kopparstick och Hogarths Composition	2
—	En skrattande Narr. (Åt min Läromästare). Copia	3
—	Ett Bondesällskap. (Åt Läromästarn).	4
1766	Min Faders, Moders, twenne Systrars och min Broders Portraiter; målade med Oljefärg på en liten tafla af papp	5
—	Målat på en liten Tafla: min Läromästarinna som sjuk. Skedde i Wexiö	6
—	Gjort ungefär 10 smärre Portraiter af Borgarebarn uti Wexiö	16
—	Salwator Mundi. (Står på Romaregrafwen i Wexiö Domkyrka)	17
—	De 12 Apostlarne, på särskilda Taflor. (Åt min Läromästare Zschotzscher)	29
—	Den Heliga Familjen; efter Kopparst. och Raphaels Composition	30
—	Samma Ämne: Egen Composition. (Båda åt Kopparslagar Olin i Wexiö)	31
—	De 4 Evangelisterne; efter Kopparst. i små Taflor. (Åt Läromästarn)	35

År		N:o
1766	Målat Apostlarne på Läktarn uti Wederslöfs Kyrka	36
—	Salwator Mundi. (Åt Regements-Skrifwaren Kröger)	37
1767	Yttersta Domen; på en Tafla i Lerhults Kyrka i Skåne	38
1768	4 Landskapsstycken; till Dörrstycken i salen på Engeholm	42
—	Hans Excellens Ehrenpreus och dess Frus Portraiter. Copia	44
1769	Mademoiselle Anna Elis. Collins Portrait	45
—	Alexanders Seger öfwer Porus. Copia efter Le Bruns idé	46
—	Salwator Mundi	47
—	En Cavaljer hos sin Älskarinna, eller Fästmö och Swärmoder; efter Grav ..	48
1770	En Salwator Mundi, i Oljefärg	49
1773	Lieutenant Limeus; Kyrk. Sandahl och dess Fru; twenne Fröknar Adelcrantz. Portraiter i Oljefärg	54
—	De 4 Evangelisterne och Salwator Mundi; på Läktaren i Ljunga Kyrka	55
1774	Åter 2 Copior af Wexiö Altar-Tafla, i litet format	57
—	Handelsman Stahres och dess Hustrus Portraiter	59
1775	Krono-Befallningsman Mobergs Portrait	60

NB. Alla dessa Arbeten äro mest gjorda för enskildt ungdomsnöje, utan att kunna skattas till någon förtjenst; — men mitt wanliga namnmärke lärer stå på de flesta af dem, tillika med åratal.

År		N:o
1776	De Wise af Österlandet; i litet format	61
—	St. Hieronymus, och en Gosse som blåser Wattenbubblor. (Wanskligхetens Sinnebild); i litet format	62
1777	Jesu Samtal med Nicodemus om Natten. En liten Tafla	63
—	Jephta möter sin Dotter. Copia	64
—	Repeterat densamma, i miniatur, med wattenfärg	65
—	2 Portariter af Josua Colliander, en Prest	67
1778	En Copia af Wexiö Altar-Tafla	68
—	Min och min Hustrus Portraiter	70
—	En Ren-Tjur, med Ko och Kalf	71
—	Presten Fornander, dess Fru och twenne Barn; afmålat i litet format	75
1780	En sofwande Diana bland sina Nymfer och Satyrer. Copia	76
—	Densamma, i mindre format	77
—	En Gubbe (repeterad öfwer 6 gånger); Copia. Originalet skall wara af Raphael Urbino	78
1782	Traktör Swanborgs Familj i Kohult; 6 Portraiter. i litet format	84

År		N:o
1782	Adonis och Venus; efter Kopparstick	85
—	Konung Gustaf Adolf, sittande bland Trophéer, och Ryktet deröfwer. Copia	86
—	Portraiter af Rylander, dess Hustru, lilla Son och Swärfader	90
—	En Gubbe och en Gumma. Copia efter de Marton	91
—	En Vue af Mejensjö Bondeby	92
—	Mejensjö Stuga inuti; målad efter Conwex-Spegel	93
—	Ett Hufwud af en yngre man, i Rembrandts stil; Copia	94
—	Min lilla Dotter, sofwande i waggan . .	95
—	Mariä Lofsång. Efter Kopparstick, och skänkt åt F. S. S.	96
—	En Gås och hennes Ungar. Måladt efter Naturen	97
1783	(Nu följa de arbeten jag gjorde för att wisa i Stockholm, i fall jag komme dit).	
—	Ett Landskap, hwaruti synes en Qwarn och Såg	98
—	Jesus ställer ett Barn ibland sina Lärjungar. (Den fick Direktör Suther i Stockholm)	99
—	Christi Födelse. (Den fick Professor Tempelman)	100

År		N:o
	(Med dessa prof kom jag första gången till Stockholm, i Augusti 1783).	
	NB. Dessförinnan gjort 12 Taflor, i litet format, åt Regementsskrifwaren Swahn; föreställande: de Förnämsta Stycken af Jesu Christi Historia	112
	Åtskilliga Arbeten har jag dels glömt, dels ej hunnit att nämna i någorlunda ordning. — 12 Taflor erinrar jag mig, som jag gjorde åt min dåvarande granne, Klockaren uti Almisåckra: 10 föreställde Menniskans Åldrar, och de 2 öfriga woro Jesus och hans Moder; en på hwardera Taflan	124
1784	En sofwande Diana bland sina Nymfer och Satyrer. (Repeterat den ofwanstående)	125
—	2:ne Gummor, såsom pendanter till ofwanstående Gubbhufwud efter Raphael	127
—	Pehr Olsson, Riksdagsman i Carl Gustafs tid; 2 Copior	129
—	Olof Håkansson, Riksdagsman, målad efter Gipsmedaljen, 2 gånger	131
—	Kyrkoh. Tollins, dess Mågs och Dotters Portraiter	134

År		N:o
1784	Sesostris, uti Eldswådan frälst af sina Söner	135
—	Zaleucus, som låter utsticka ett öga på sig för sin Sons skuld	136
—	Repeterat densamma	137
—	Christi Lidande, i 14 små Taflor. (Dem köpte Bruks-Patron Levin)	151
—	Christi Födelse. Efter Correggio	152
	Under min wistelse wid Målar-Akademien, gjorde jag omkring 8 Portraiter, dels historierade, dels efter wanligt sätt, af större och smärre format; men deribland 2 Copior	160
—	Christi Korsfästning; på 3 särskilda Taflor	163
—	Original-Portraiter af Apotekaren Wesslo; Doct. Collin; Prest. Zschotzscher i Wexiö	166
	(Wid samma tid gjorde jag Portraiter af åtskilliga Personer der i orten).	
1785	Christi Förklaring; efter Raphaels Composition	167
—	Christi Födelse, efter Correggio; i större format, än det ofwanstående	168
—	Jesu Samtal med Nicodemus; i större format än det ofwannämnda	169
—	Samma Ämne	170
—	Petri fall; i litet format	171

År		N:o
1785	Petri fall, med försök att måla elden på silfwer	172
—	Nattwardens Instiktelse, med ljussken måladt på glas; lyckadt försök	173
—	Portraiter af min Far, Bror och Syster	176
—	En Tafla om Conspiration. (Åt G. A. R.)	177
—	En Esquisse i samma ämne	178
—	Israeliternes gång genom Röda Hafwet. Copia. (Åt H. C.)	179
—	Moses utgifwer Lagen. Pendant	180
—	2 Taflor i Wattenfärg, ur Romerska Historien. (Åt Samme)	182
—	Salomon inwiger Templet; Joas Kröning; Eleasars dristighet under Elephanten, och Heliodorus i Jerusalems Tempel. (Åt H. C.)	186
—	Portraiter af Prosten Widmark, dess Fru och Dotter	189
—	Portraiter af Prosten Juringius i Horn, och dess Fru	191
—	Portraiter af Baron Raab och dess Fru	193
—	Portrait af Major Dureus	194
—	Portrait af Pastor Hammarquist; Portrait af Doctor Lindblom	196
—	Portraiter af Nystrand, Mosswig och Femer	199

År		N:o
1785	En Bondgubbe i en Kol-Koja	200
—	Ett Jupiters- och ett Junos-Hufwud, i colossal storlek	202
—	4 Copior af J. Jordanes stora Tafla på Finspång; i litet format	206
—	Jesus går på wattnet	207
—	Christi Förklaring; liten Tafla	208
—	Abraham offrar Isaac	209
—	Jesus wid Tiberias Haf	210
—	Jesus botar en blindfödd	211
—	Twenne Bond-Kalas	213
—	Ännu 2 d:o åt Major Råberg på Wernanäs; i större format	215
—	Den Heliga Familjen. (Åt Ljungberg)	216
—	Om Skattpenningen; Frågan till Jesus	217
—	Jesus wälsignar de små Barnen. I litet format	218
—	Jesus spisar 5000 Män. Också i litet format	219
—	En liten Copia af Ehrenstrahls Yttersta Dom	220
—	David, då han tog Wattenbägarn från Saul	221
—	Saul och Spåqvinnan i Endor	222
—	3 Copior af Ziskas Kröning	225

År		N:o
1785	Min Swärfader och Swärmoder, på en liten Tafla	226
—	Spanska Får och Angoriska Getter, på en Tafla; målad efter Naturen	227
—	Christi Födelse. Esquisse till en Altar-Tafla i Norrköpings Stads-Kyrka; men som likwäl ej blef exequerad	228
—	Tabernaklets inwigning; samt Korahs, Dathans och Abirams Fall (Åt Hert. Carl)	230
—	Christi Förklaring; i litet format, efter Raphael	231
—	Portrait af Kolpojken, Stebblund kallad	232
—	Portrait af en Snickare	233
—	Portraiter af Blomström och hans Hustru	235
—	Portrait af Hellman	236
1786	Repeterat Regements-Skrifwaren Swahns 12 Taflor. (Åt Mönsterskrifwaren N. N.)	248
—	Esquisse till Altar-Taflan i Årstads Kyrka i Halland	249
—	Meleagers uppmaning till striden	250
1787	Moses skaffar Watten utur Klippan; litet format	251
—	De 5 utwärtes Sinnen hos Menniskan; på en liten Tafla	252

År		N:o
1787	Philippus curerar Alexander; litet format	253
—	En Copia efter Deprés, föreställande Kon. Gustaf III. i St Petri Kyrka i Rom	254
—	En Copia af Excellensen Bunges Portrait	255
—	En Tafla med Kreatur	256
—	David smörjes till Konung af Samuel. Prisämne	257
—	Judas återbär de 30 Silf-penningarna. Copia	258
—	Älskarinnan, som först uppfann Portrait-Målning	259
—	4 Ordens-Taflor, på Finspång	263
—	De samma, repeterade åt Hertig Carl	267
—	De samma, åt Grefwe B.	271
—	De samma, än engång repeterade åt Bruks-Patron Schön	275
—	Ett Familjestycke, på Finspång	276
—	En Vue af Finspångs ström	277
—	Jupiter och Leda. Efter Kopparstick	278
—	Herkules dir Juno. D:o	279
—	Maran rider en sofwande Flicka. (Copia)	280
—	Maran flyr bort, och hon waknar	281
1788	St. Hieronymus	282
—	Columbus	283

År		N:o
1788	Veneris Födelse	284
—	En Skräddare-Werkstad	285
—	En Skomakare-Werkstad	286
—	En Gubbe och en Gumma, i 2 särskilda Taflor	288
—	2:ne Ordens-Taflor. (Åt K. L.)	290
—	Christi gripande i Örtagården	291
1789	Äneas, då han bär sin Far ur Trojas brand	292
—	Tancred och Clorinda; efter Tasso (Åt A.)	293
—	4 Portraiter af Professor I. H. Lidén	297
—	Den Heliga Slägten; efter Raphael. Repeterad 2 gånger i små Taflor	299
—	Samma ämne, i större format	300
—	De Wise af Österlandet offra åt Barnet Jesus. (En liten Tafla åt min Bror)	301
—	Eudamides märkwärdiga Testamente	302
—	Bond-Kalas med Lekar; i 2 större Taflor	304
—	En Magdalena-Bild, uti 2 Taflor; en större och en mindre	306
—	Christi ansigte med Törnekronan	307
—	Ett Mariä-Hufwud	308
—	Ett Johannis-Hufwud	309
—	De 10 Jungfrur; efter Kopparstick, i 2 Taflor	311
—	Christi Födelse	312

År		N:o
1789	Herrskapet på Finspång; Familjestycke	313
1790	Josephs Dröm om Maria	314
—	Gustaf Adolfs Portrait. (Åt Brunokowski.)	315
1792	En Esquisse. (Åt Baron Reuterholm.)	316
1797	Christi Födelse; på en Trädtafla. (Åt Brunokowski.)	317
—	Christi Törnekröning, på Duk; 2 fot hög	318
—	En Magdalena, på en Kopparplåt	319
—	Likaledes Christus med Törnekronan, på en Kopparplåt	320
1797	Jungfru Maria med Barnet Jesus	321
—	Oedipus i strid med Sphinx. (Kom till Köpenhamn.)	322
—	Aristoteles' och Achilles' Hufwuden ..	324
—	Åter en Copia af de Martons lilla Gubbe och Gumma	325
—	Portraiter af Presterne Strömberger och Pettersson	327
—	Åter en Copia af Jordanes stora Tafla på Finspång	328
—	En dylik åt mig Sjelf	329
—	4 Ordens-Taflor, åt Hans Excellence Grefwe Brahe	333
—	5 Portraiter i Norrköping	338
—	Målat General Schwerins Förstuga på Husby, med Statue-Bilder	339

År		N:o
1798	Målat Afgudabilder i Nischer, uti ett Rum hos Herr Kuhlman i Norrköping	340
—	Portrait af min afledne Son. (Ur minnet.)	341
—	Kyrko-Lärarn Athanasius. (Åt Baron K. L.)	342
—	7 Omgångar med Dekorationer till Norrköpings Theater	349
—	Repetition af Quillinge Altar-Tafla, i mindre format	350
—	Konung Salomos första Dom. (Till Målar-Akademien.)	351
—	Grosshandlarn Heitmüllers Familj	352
—	Åter repeterat 4 Ordens-Taflor, åt Baron G. A. Reuterholm	356
—	Åt samma Herre, en större Tafla af allegoriskt innehåll	357
—	Åter 5 Taflor i Ordens-saker	362
1799	En Tafla på Finspång med Herrskapets favorit-djur, som äro: en stor, flera mindre Hundar, twå Markattor, en Canariefågel och Stoet Snoppa	363
—	Målat åt mig sjelf Stjernhimmeln, uti 2 Taflor. (Derjemte har jag gjort mig ett Mathematiskt Instrument till att uppsöka stjernorna och constellationerna, för att således något lära känna dem. Likaledes har jag af Astronomis-	

År		N:o
	ställande: David med dess Chorus; i anledning af Chrön. 15 och 16 C. (9 alnar hög; 15 aln. bred.)	381
1800	Åter Konung Salomos Dom. (En större Tafla, till Fillinge Tingsal i Bankekinds Härad; 3 och en half aln hög, 4 alnar bred)	382
—	Socrates Död. (Till G. A. Silwerstolpe)	383
—	Copia af Jordanes stora Tafla; Jesus sofwer i Skeppet, i mindre format; och Original öfwer samma ämne, af mig Sjelf. (Till Herr Gother)	385
—	Kyrko-Lärarn Augustinus, som förundrar sig på Esaiä 7—14	386
—	En Antik Wigsel-Ceremoni. — Efter Kopparstick	387
—	2 Copior af Linköpings Domkyrkas Altar-Tafla	389
—	2 Allegoriska Målningar om Christi Förnedring och Upphöjelse	391
—	2 Små Taflor, hwardera med de 4 Evangelisterna	393
—	Sirener med Fogelkroppar	394
1801	Åter 2 Copior af de Martons Gubbe och Gumma	396
—	En Silenus, som dricker. (Åt Herr Major Dureus)	397

År		N:o
1801	Silenus, sofwande. D:o	398
—	Bacchus, pressande Win. D:o	399
—	Bacchus och Ariadne. D:o	400
—	Hygiéa, Ceres, Cupido och Bacchus, som befordra Ungdom till dans. D:o	401
—	Arion med Lyran, sittande på Delphinen. D:o	402
—	Orpheus, spelande för Djuren. D:o	403
—	Venus, sofwande, med Cupido bredwid. D:o	404
—	Natten. D:o	405
—	Målat Läktarn i St Lars Kyrka i Linköping: Konung David med sin Chorus	406
—	Dersammastädes Altarskranket, i Basrelief	407
—	6 Portraiter i Linköping	413
—	Prosten Ekwalls och dess Frus Portraiter	415
—	2 Små Taflor med Bonde-scener	417
—	Utsigter af Gamla och Nya Wirestads Kyrka, samt af Öfra Ön	420
—	Min gamle Fader; i en liten Tafla, i Teniers smak	421
—	Densamme, i än mindre format, rökande Tobak. Knästycke	422
—	Centauren Chiron och Achilles. Taget ur Herculanum	423
—	2 Bonde-Samqwäm. (Åt Baron DeGeer)	425

Si, denna målning är bestämd att wäggen pryda,
Fast blott om Jul; och saken må betyda
Den sed, som än är qwar från wåra Hedna fäder.
Helt wisst den tänker wäl, som Fäders seder aktar.
I folk med större ljus! werkställer och betrakter
Hwad wärdigt är en hwar, och höjer edra seder!
Det alltid gläder. —

I Nordens hedna tid, då mod och styrka rådde,
Jul firades, af glädje att wår Sol
Begynte nalkas Nordens kalla pol;
Och då på halm de trådde.
Man Porss-öl drack ur horn, och mjöd, (om man förmådde),

År		N:o
1803	En Copia efter Rubens. (Åt Baron Ribbing)	463
—	Äsculapii Tempel. (Åt Westring)	464
—	Ett naket Fruntimmer. (Åt Baron U)	465
—	Regnbågan och Noachs Offer	466
—	Aftonrodnaden	467
—	Pastor Engdahls Familj	468
—	2 Kabinetts-Taflor, i anledning af Luc. 2 och Joh. 3 C. (Åt Grefwe Falkenberg)	470
—	I Lavur och med färgor afmålat Ekhult, i 2 Taflor. (Åt Ryttmästar Rosenstjerna)	472
1804	Målat åt Ryttmästarn C. M. Key, 4 Taflor: 1:o En Hjortjagt. 2:o En Wildswinsjagt. 3:o Salomos första Dom. 4:o Joseph uppenbarar sig för sina Bröder	476
—	Åt dess Broder, Lieutenanten Key, 4 Taflor: 1:o Christi Födelse. 2:o Christi Dop. 3:o Intåg i Jerusalem. 4:o Nedtagning af Korset	480
—	David med Harpan, Senania och Assaph; uti 3 Taflor, till Orgel-Läktaren uti Knoxhults Kyrka	483
—	Sammastädes till Altarskranket: Ett slagtadt Lam på Korset; och ett annat Emblem om Försoningsblodet	485

År		N:o
1804	Christi Begrafning. Efter Bartholomeo Amanati	486
—	Christi nedtagning af Korset. Efter Daniel da Volterra	487
—	Copierat i miniatur: Wexiö Domkyrkas Altartafla	488
—	Calisto med sin Son Arcas, sofwande	489
—	Cammererskan Zenknechts Portrait . .	490
—	Jesu Samtal med Nicodemus. (Åt Major Hård)	491
1805	Joseph uppenbarar sig för sina Bröder. En stor Kabinetts-Tafla. (Åt Baron Ungern von Sternberg)	492
—	4 Taflor, som föreställa Frimurare-Bröder. (Åt Brukspatron Wahrendorff)	496
—	En Callisto, sofwande. (Åt Öfw. Lieuten. Gripenwaldt)	497
—	Wilhelm Tells dristiga Företag. (Åt Ljungberg)	498
—	Den store Christopher. Liten Tafla . .	499
—	Alexander och Porus. Efter Le Brun . .	500
—	De Wise Männen från Österlandet. Efter Rubens	501
—	Doctor DeRogers Portrait. (Åt Kuhlman)	502
—	Mitt Eget Portrait; 2 gånger	504

N å g o t o m m i n a H a n d r i t n i n g a r borde jag wäl nämna: men de kunna ej uppgifwas med någon reda; ty deras antal öfwerstiger mångdubbelt hwad jag har exequerat i Målning. Jag will derföre, till wänners nöje, blott omröra följande:

1. J e s u C h r i s t i H i s t o r i a: uti en Bok, som består af 291 Taflor*).

2. Afritat (eller rättare sagdt) componerat U h l-s p e g e l s H i s t o r i a, i hela sin widd. (Åt Baron J. J. de Geer).

3. E n S to r S a m l i n g e f t e r A n t i k e n, af flera tusende Stycken, mest bestående af små grafna ädla stenar, efter hwilkas aftryck jag tecknat**).

4. Sa m l i n g a r a f g a m l a F ä d e r s S a-g o r o m J e s u s a f N a z a r e t h, eller J e s u f a b e l a k t i g a H i s t o r i a; ritade uti 347 särskilda stycken, i format och storlek som kortblad, lika som i ofwannämnda Jesu Christi Historia***). — Näst efter Bokens Titel har jag satt följande tankar:

"Mensklig makt för inskränkt är
Att alltid fatta rätt det Sanna;
Den måste u t a n f ö r e stanna,

*) Äges nu af Öfwersten och Ridd. m. m. Carl Hård.
**) Är i Gymnasii Adj. Mobecks förwar i Linköping.
***) Är i förwar hos Cansli-Rådet Silwerstolpe i Linköping.

Och wara nöjd, i tiden här,
Men den kunskap, hwilken wins
Af sagor; den öfning, i slutkonst fins: —
Att längre gå — till willor bär."

Wid andra Delen äro följande tankar:

"Jemte Förnuft, en ewig Själ,
Och Wilja för dess sanna wäl,
Af Gud fem Sinnen menskan fått;
De gåfwor bör hon noggrant nyttja;
De medel äro, att från gyttja
Skilja ren saft, — Ondt ifrån Godt." —

Allt slutas så:

Härmed slutar jag
De Sagor som jag funnit.
Det jag härmed har wunnit,
Lär ömsom blifwa: tadel och behag." —

Många wäggfasta Målningar hafwer jag gjort, både med Oljofärg, Kalkfärg och Limfärg; försökt att gravera i Koppar, Träd, Papp; samt gjuta af teckningar i Tenn, att aftrycka på Boktryckeri-sätt. Från gammal duk på ny har jag målningar öfwerfört: något och med skälig framgång gjort Bildhuggeri-saker, både större och mindre, och det af träd; skurit i Ben och Horn, samt modellerat uti

Lera och låtit bränna till Statuer, att pryda Trägårdar med. — Något har jag också gjort mig kännare af Byggnadskonsten; samt tillika skaffat mig de nödigaste kunskaper uti hwad öfrigt, som roar mig och jag nödwändigt behöfwer.

Prof. J. H. Lidéns Yttrande

På första sidan af den å Linköpings Bibliothek förwarade Handskriften.

Bonden Pehr Hörberg, som Naturen sjelf danat till Målare, är en så sällsynt man, att dess Lefwerne wäl förtjenar antecknas och kännas. Under dess warelse i Norrköping, der han 1790 målade Altare-Taflan i Johannis Kyrka, och 1791 i Tyska Kyrkan, besökte Han mig ofta och gjorde mig mycket nöje. Hans rena sunda naturliga förstånd, Hans goda moraliska charakter, Hans stilla och anständiga uppförande, tillwinna Honom allas aktning och wänskap, som förstå wärdera dygd och förtjenst utan titlar. Engång bad jag honom sjelf skrifteligen författa sitt Lefwerne; särdeles att utmärka den tråkiga wäg Han bekymmersamt trampat, innan han hunnit det ställe Han nu som konstnär innehafwer. En tid derefter lemnade Han mig denna sin egenhändiga Lefwernes-Beskrifning. Jag läste den med större nöje än jag läst

många andras. För att tillskynda Efterwerlden ett lika nöje, skänkes detta Manuscript härmedelst till Linköpings Bibliothek, der det förmodeligen blifwer den enda af någon Bonde författade Handskrift.

Dicteradt från Sjuksängen i Norrköping den 16 Martii 1792.

J. H. Lidén.

Utdrag af ett Bref från Författaren.

"Hwad min Lefnads-Beskrifning af mig angår, som genom salig Professorn J. H. Lidén är Linköpings Bibliothek tillhörig, så unnar jag gerna mina Wänner, att genom Bokpressen göra den mera allmänt känd; och önskar endast, att det lönar dem mödan och omkostnaden! Kopparplåten, hwarpå jag i senare åldren har graverat mitt portrait, må tillhöra nämnda min Lefnads-Beskrifning: och således nyttjas den af mina wänner efter godtycko.

Fortsättning af min Lefnads-Beskrifning skall (will Gud!) med första ske, samt förteckning på mina förnämsta arbeten. — —

Jag önskar, att det måtte wäl genomses, hwad jag skrifwit, och nödig rättelse (hwar så tarfwas) icke försummas, innan det medelst tryck lemnas åt en större allmänhet, att deröfwer dömma." —

Falla, den 25 Sept. 1815.

Pehr Hörberg.

Kungliga Akademien för de fria konsterna äger en omfattande samling laveringar till Pehr Hörbergs altartavlor vilka erhållits enligt nedanstående gåvobrev. Ett urval har här medtagits för att mera ingående belysa Pehr Hörbergs religiösa konst.

upläst d. 12 Oct. 1812
och remitteradt
Resol. under Dat 21
feb. 13

Wälborne Herr Öfver-Intendent m.m.!
samt Academiens Herrar Professorer
och öfrige Ledamöter!

Jag vill gifva till känna, att jag hafver till Academiens Professor Högädle, Herr Carl Fredric von Breda, (som jag råkade på Finspong på auctionen efter salig Öfver-Kammar-Herren Herr Baron De Geer, som skedde för omkring två år sedan,) öfverlämnat om kring 70- mina Ritade och Laverade Compositioner till de af mig målade Altar-taflor, för att vid tillfälle, in-lämna dem till Academiens samling; Men, som jag ej har spordt det minsta, om det är skedt eller icke, så fruktar jag, att

detta

detta är Kommit i förgätenhet och glömska.

Här med-följer en förtickning på mina målade Altartaflor. Jag har trodt mig vara mera skylldig, att skänka detta till Academien för de fria Konsterna, än lämna desse Esquiser i mina arfvingars våld efter min död; ty då torde det lättligen hända, att desse ritninger smetades fast på bonde-stugors och Kojors väggar och blefvo blott-stälde för flugor och barn.

Jag förmodar, att både nu och i en framtid, torde vid Academien finnas äl-skare och idkare af målare-Konsten, som finna nöje uti, att bese desse teckningar.

Jag framhärdar med Högaktning och vördnad

Wälborne Herr Öfver-Intendentens m.m.
och de öfrige Academiens ledamöters

Fälla vid Finspong
den 14. Augusti
1812.

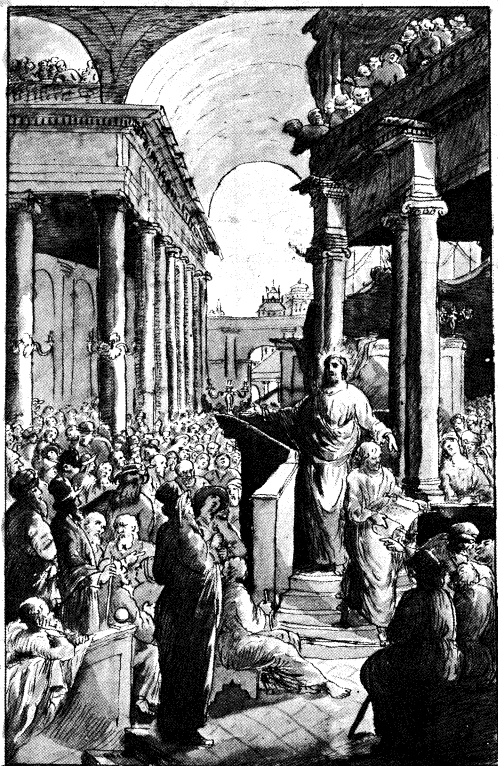
aldra ödmjukaste tjenare
Pehr Hörberg.

"De Wise af Österlandet tillbedja Barnet Jesus", fritt efter Rubens, skiss till altartavla i S:t Annas Kapell i Östergötland. 1805. Nr 60.

"Jungfru Mariä Kyrkogång", skiss till altartavla i Kvillinge kyrka, Östergötland. 1788. Nr 4.

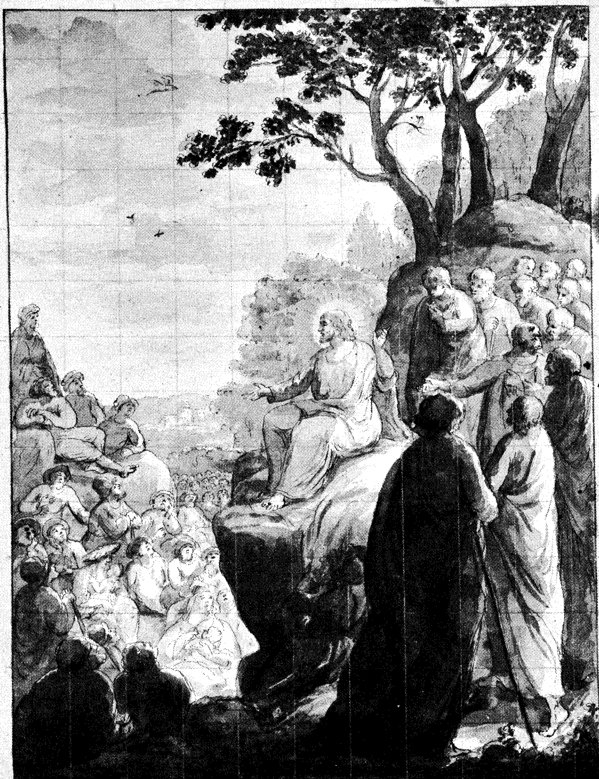
"Jesus i Synagogan i Nazareth", skiss till altartavla i Regna kyrka i Östergötland. 1792. Nr 9.

"Jesus lärer hwar dag i templet m.m. af Math. 21. Marc. 11. och Luc. 20. Cap", skiss till altartavla i Häradshammar kyrka i Östergötland. 1800. Nr 34.

"Jesus, uppwäckt ur sömnen, stillar wädret och hafwet", skiss till altartavla i Svenarums kyrka i Småland. 1808. Jönköpings läns museum. Nr 72.

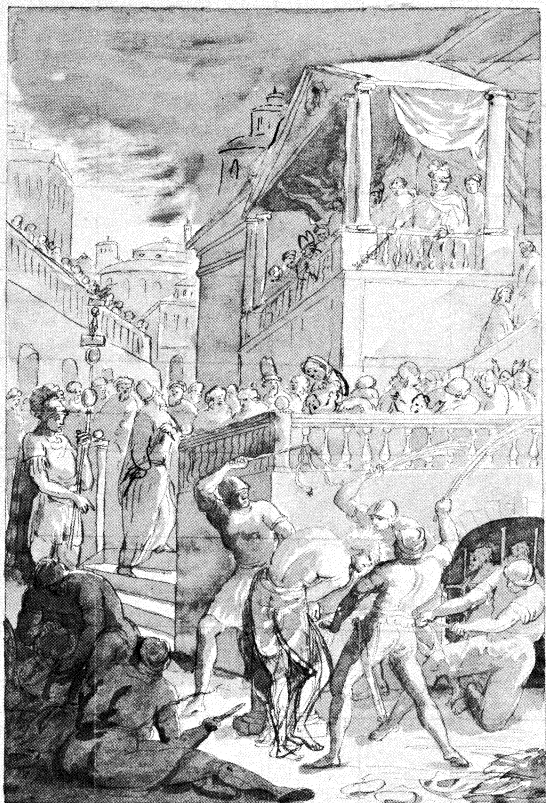
"Jesu Bergspredikan", skiss till altartavla i Risinge kyrka i Östergötland. 1809. Nr 73.

"Nattvardens instiktelse", skiss till altartavla i Vårdsbergs kyrka i Östergötland. 1803. Nr 46.

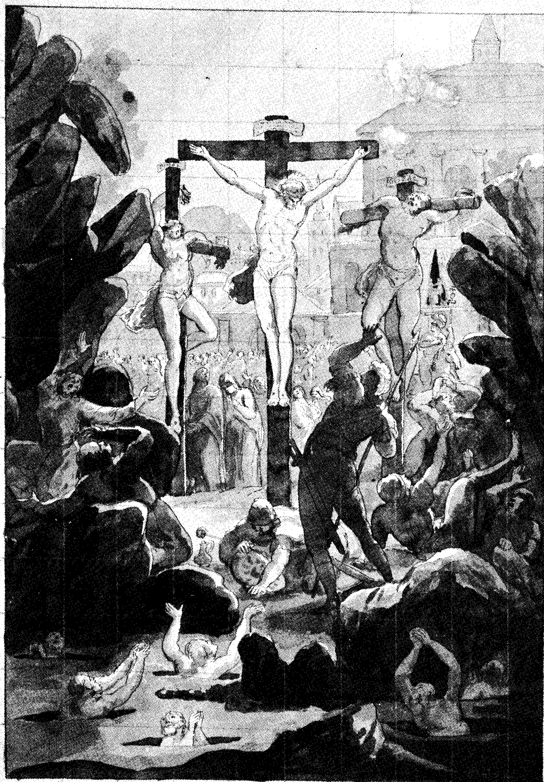
"Christi dödsdom af Pilatus, som twår sina händer", skiss till altartavla i Västerlösa kyrka i Östergötland. 1798. Nr 26.

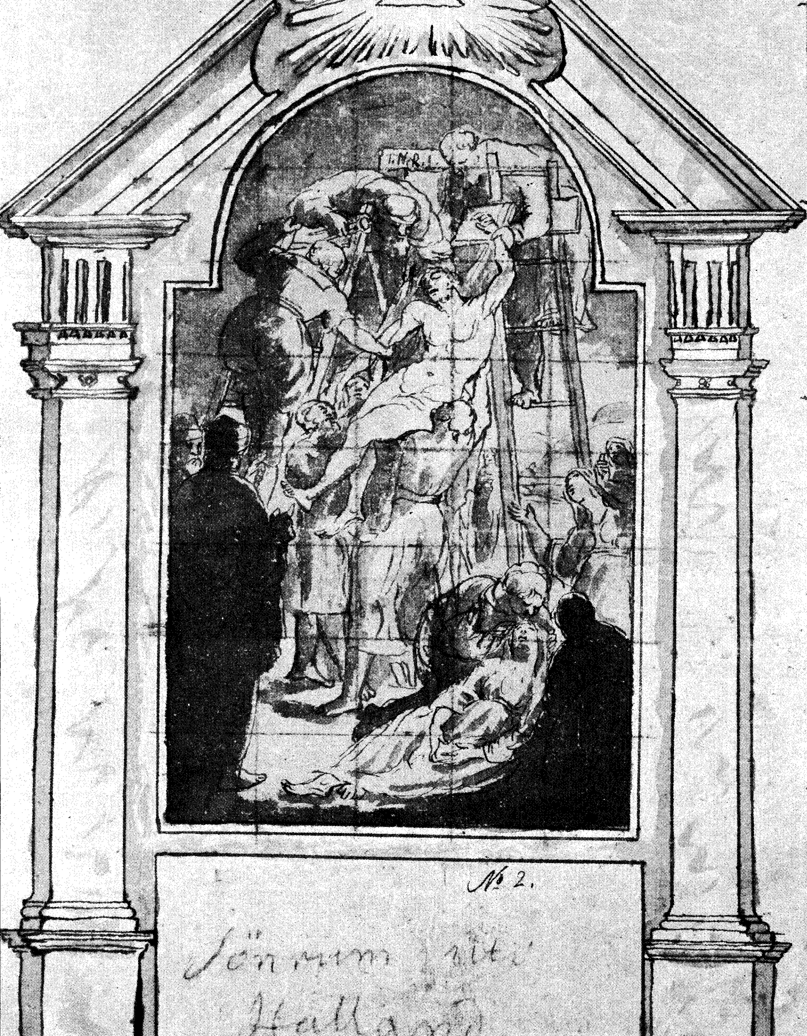
"Christi Hudflängning", skiss till den ena altartavlan i S:t Lars kyrka i Linköping. 1799. Nr 32.

"Första Scenen af Christi korsfästelse", skiss till altartavla i Hycklinge kyrka, Östergötland, akvarell. 1794.
Nr 14.

"Christi död och Hällebergens remnande m. m.", skiss till altartavla i Björsäter kyrka i Östergötland. 1803. Nr 50.

"Christi nedtagande af korset", skiss till altartavla i Söndrums kyrka i Halland. 1787. Nr 3.

"Christi uppståndelse ur grafwen", skiss till altartavla i Tjällmo kyrka, Östergötland. 1806. Nr 65.

"Jesus uppenbarar sig för sina Lärjungar, då Thomas war tillstädes", skiss till altartavla i Hedvigs kyrka i Norrköping. 1791. Nr 8.